

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	3.2. Tehtävien ja toimivallan siirto ammatillisen koulutuksen hallinnossa	10
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	11
1.1. Tavoitteet	3	5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	11
1.2. Keinot	4	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1.2.1. Ammatillisen koulutuksen tavoitteet	4	1. Lakiehdotusten perustelut	12
1.2.2. Ammatillisen koulutuksen hallinnon kehittämisen	4	1.1. Laki ammatillisista oppilaitoksista	12
1.2.3. Oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus	5	1.2. Laki ammattikasvatushallituksesta ja sen alaisesta piirihallinnosta	23
1.2.4. Ammatillisen lisäkoulutuksen kehittäminen	5	1.3. Laki ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	24
1.2.5. Ammatilliset erikoisoppilaitokset	6	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	24
1.2.6. Ammatillinen erityisopetus	6	LAKITEKSTIT	25
1.2.7. Opiskelijan asema	6	1. Laki ammatillisista oppilaitoksista	25
1.2.8. Opettajien ja muun henkilöstön asema	6	2. Laki ammattikasvatushallituksesta ja sen alaisesta piirihallinnosta	33
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	7	3. Laki ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	34
2.1. Nykyinen tilanne	7	LIITE	35
2.1.1. Lainsäädäntö	7	Rinnakkaisteksti	35
2.1.2. Käytäntö	8	Laki ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	35
2.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	10		
2.2.1. Valmisteluelimet	10		
2.2.2. Lausunnonantajat	10		
3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset	10		
3.1. Organisaatiomuutokset	10		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Ammatillista koulutusta koskeva lainsäädäntö on syntynyt verraten pitkäaikaisen kehityksen seurauksena. Se käsittää nykyisellään kymmeniä lakeja ja asetuksia sekä suuren joukon alemmanasteisia päätöksiä ja määräyksiä. Vanhimmat vielä voimassa olevat säännökset ovat 1930-luvun lopulta ja pääosa säännöksistä on annettu ennen 1970-lukua. Kun eri alojen oppilaitokset vielä kuuluivat 1960-luvun loppupuolelle saakka useiden ministeriöiden hallinnonalalle, muodostuivat säännökset yhtenäisten periaatteiden puuttessa toisistaan poikkeaviksi. Eroja on muun muassa oppilaitosten hallinnossa, opetuksen järjestämisessä, opettajien ja muun henkilöstön oikeus asemassa sekä opiskelijoiden asemassa. Myös oppilaitosten omistussuhteiden vuoksi säännöstö on epäyhtenäinen, koska valtion, kuntien ja kuntainliittojen sekä yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden omistamiin oppilaitoksiin sovelletaan osittain eri säännöksiä. Varsinaisen ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön lisäksi tulevat sovellettaviksi monet muut säännökset, kuten muun muassa virkamiesoikeutta, kunnallisoikeutta ja hallintolainkäyttöä koskevat säännökset. Lainsäädännön tila on aiheuttanut hallinnollisia hankaluuksia oppilaitosten ylläpitäjille ja viranomaisille.

Keskiasteen koulutuksen kehittämisestä annetun lain (474/78) säätämisen jälkeen ja keskiasteen koulunuudistuksen suunnittelun ja toimeenpanon käynnistyttyä myös ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön uudistaminen nousi keskeiseksi kysymykseksi. Muista muutostarpeista aiheuttavista uudistuksista mainittakoon uuden kunnallislain (953/76) säätäminen ja sen jälkeen toteutetut lainsäädäntöuudistukset, joiden tarkoituksena on ollut vahvistaa kunnallishallinnon asemaa. Myös vuonna 1983 säädetyillä peruskoulua ja lukiota koskevilla laeilla on vaikutuksensa ammatillista koulutusta koskevaan lainsäädäntöön. Samoin vireillä oleva virkamieslain-

säädännön uudistaminen, jota koskeva hallituksen esitys (hall. es. 238/1984 vp.) on annettu syksyllä 1984 eduskunnalle, edellyttää huomattavia muutoksia ammatillisia oppilaitoksia koskevaan lainsäädäntöön.

Ammatillista koulutusta koskevaa lainsäädäntöä on 1980-luvulla pyritty yhtenäistämään ja kehittämään erinäisillä osittaisuudistuksilla. Ensimmäinen tämänsuuntainen uudistus oli kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten johtokunnista annettu laki (1046/80), jolla yhtenäistettiin kunnallislaisissa omaksuttujen periaatteiden mukaisesti kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten hallintoa. Pitkälle menevää lainsäädännön yhtenäistämistä merkitsivät vuonna 1983 säädetyt lait ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta (494/83) ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista (498/83), joista viimeksi mainittu tulee asteittain voimaan vuosina 1986—88. Rahoitusjärjestelmän uudistaminen toteutettiin samojen periaatteiden mukaisesti kuin peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuudet ja -avustukset oli uudistettu vuonna 1978 annetussa laissa (1112/78). Merkittävä osittaisuudistus on ollut myös oppisopimuslain väliaikaisesta muuttamisesta annettu laki (647/83), jolla oppisopimuskoulutuksen rinnalle toiseksi työpaikkakoulutuksen muodoksi on otettu käyttöön koulutusoppimusjärjestelmä.

Eri aikoina ja eri hallinnaloilla valmistellun ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön kokoaminen ja uudistaminen on käytännössä koettu tärkeäksi ja kiireelliseksi tehtäväksi. Lainsäädännön täydelliseen uudistamiseen liittyy kuitenkin useita ongelmia. Tilanne on varsin epäkypsä useitten suurten asiakokonaisuuksien osalta. Esimerkkeinä mainittakoon koulutuksen järjestämisvelvollisuuteen ja -mahdollisuuksiin liittyvät kysymykset, aikuiskoulutuksen meneillään oleva kehittäminen, oppisopimuslain väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla väliaikaisesti vuoden 1988 loppuun käyttöön otettu koulutusoppimusjärjestelmä, opettajankoulutuksen kehittäminen sekä uudistettavana oleva väliportaan hallinto. Lisäksi keskiasteen koulunuudistuksen

toimeenpano kestää 1990-luvun alkuvuosiin saakka, minkä vuoksi kaikkia koulunuudistuksen toimeenpanosta saatavia kokemuksia ei ole vielä mahdollista käyttää hyväksi lainvalmistelussa.

Mikäli yhdellä kertaa pyrittäisiin ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön täydelliseen uudistamiseen, olisi myös mainitut avoinna olevat asiakokonaisuudet selvittävät lainvalmistelun yhteydessä, mikä johtaisi osaltaan uudistuksen viivästymiseen. Vastaava peruskoulun ja lukion puolella toteutettu lainsäädäntöuudistus vei odotettua huomattavasti enemmän aikaa, ja kuitenkin siinä oli kysymys lakiteknisestikin huomattavasti suppeammasta alueesta kuin nyt on asian laita ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön suhteen. Tällöin saatettaisiin joutua sellaiseen tilanteeseen, että vielä keskiasteen koulunuudistuksen toimeenpanon jälkeenkin ammatillista koulutusta järjestettäisiin nykyisen vanhentuneen, puutteellisen ja epäyhtenäisen sekä uuteen koulujärjestelmään sopimattoman lainsäädännön nojalla. Ennen kokonaisuudistuksen toteuttamista jouduttaisiin joka tapauksessa keskiasteen koulunuudistuksen toimeenpanon takia valmistelemaan useita tarpeellisia osittaisuudistuksia.

Edellä selostetuista syistä hallitus on päätenyt siihen, että ammatillisen koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistus jaetaan kahteen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan suppeampi uudistus, joka ajanmukaistaa ammatillisia oppilaitoksia koskevan lainsäädännön ja tekee mahdolliseksi uudistettavan koulutuksen hallinnollisen toteuttamisen. Uudistuksen toisessa vaiheessa kokonaisuudistusta täydennetään edellä mainituilla asiakokonaisuuksilla.

Nykyiselle ammatillista koulutusta koskevalle lainsäädännölle on ominaista se, että eri alojen oppilaitoksia varten on annettu omat lakinsa ja asetuksensa. Sen sijaan voimassa on hyvin vähän sellaisia säännöksiä, jotka sääntelevät koko ammatillista koulutusta. Lakiehdotuksen tavoitteena on koota ja uudistaa nykyiset eri alojen oppilaitoksia koskevat säännökset yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jossa säänneltäisiin kaikista keskeisimmistä ammatillisista oppilaitoksista koskevista kysymyksistä rahoitusta ja opettajankoulutusta lukuun ottamatta. Lakiehdotuksen tavoitteena on myös ammatillisia oppilaitoksia koskevien säännösten sisällöllinen yhtenäistäminen siten, ettei tarpeettomia eroja ole eri koulutusaloilla eikä eri omistajayhteisöjen järjestämässä koulutuksessa. Uuden lainsäädännön tulee kuitenkin joustavasti ottaa huomioon eri koulutusalojen erityistarpeet.

Ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön uudistamisen tavoitteena on myös sopeuttaa uudet säännökset muuhun lainsäädäntöön sekä hallinnon kehittämiseen. Ammatillisia oppilaitoksia koskeva lainsäädäntö on siten uudistettava niiden periaatteiden mukaisesti, joita on toteutettu peruskoulua ja lukiota koskevissa laeissa, kunnallisoikeudessa, virkamiesoikeudessa ja hallintolainkäyttöä koskevissa säännöksissä. Ammatillisen koulutuksen hallinnon kehittämisessä on taas otettava huomioon erityisesti hallinnon kehittämistä koskevat yleiset tavoitteet sekä alue- ja paikallishallinnon päätöksenteon lisäämismahdollisuudet.

1.2. Keinot

1.2.1. Ammatillisen koulutuksen tavoitteet

Nykyisiin ammatillisista oppilaitoksista koskeviin lakeihin ei yleensä sisälly säännöksiä ammatillisen koulutuksen tavoitteista. Keskiasteen koulunuudistuksen toimeenpanoa silmällä pitäen on ammatillisen koulutuksen kehittämistä koskevista tavoitteista säädetty keskiasteen koulutuksen kehittämistä annettussa laissa. Näitä tavoitteita on vielä täsmennetty valtioneuvoston hyväksymissä keskiasteen koulutuksen kehittämissuunnitelmissa. Ammatillista koulutusta koskevien pysyvien tavoitteiden puuttumista laista on pidettävä epäkohtana. Tästä syystä on perusteltua ottaa uuteen lainsäädäntöön ammatillisen koulutuksen tavoitteiden määrittely siltä osin kuin sitä ei ole tehty keskiasteen koulutuksen kehittämisestä annettussa laissa.

1.2.2. Ammatillisen koulutuksen hallinnon kehittäminen

Ammatillisten oppilaitosten hallinto sekä siihen liittyvä tehtävien ja toimivallan jako kaipaa monin kohdin uudistamista ja tarkistamista. Hallinnon kehittäminen edellyttää myös mahdollisimman laajasti toteutettavaa tehtävien ja toimivallan delegointia. Toimivaltaa on annettava sellaiselle hierarkkisesti alimmalle viranomaiselle, jolla on riittävä pätevyys, riittävän laaja näkemys sekä tiedossaan asiaan vaikuttavat seikat.

Ammatillisten oppilaitosten hallinnon kehittäminen edellyttää, että valtion oppilaitosten hallintoa uudistetaan samalla tavoin kuin kunnallisissa ja yksityisissä oppilaitoksissa on jo tehty. Sen

vuoksi lakiehdotuksessa ehdotetaan myös kaikkiin valtion oppilaitoksiin asetettavaksi johtokunnat. Niille ehdotetaan annettavaksi tehtäviä ja toimivaltaa samassa määrin kuin kunnallisilla ja yksityisillä oppilaitoksilla nyt jo on. Ehdotus edellyttää sitä, että valtion oppilaitosten johtokunnille siirretään eräitä nykyisin ammattikasvatushallituksen hoitamia tehtäviä. Erityisesti useimmat valtion oppilaitosten virkanimityksiä koskevat asiat on perusteltua siirtää johtokunnalle.

Hallituksen mielestä on myös tärkeää, että kaikissa oppilaitoksissa voisi toimia neuvottelukuntia oppilaitoksen ja työelämän sekä muun yhteiskunnan vuorovaikutuksen takaamiseksi. Lisäksi opettajakunnan asema suhteessa muihin oppilaitoksen hallintoelimiin ehdotetaan selkeytettäväksi.

Ammatillisen oppilaitoksen hallinnon sujuvuus edellyttää, että oppilaitoksen rehtorilla sekä suurimmissa oppilaitoksissa myös apulaisrehtorilla on riittävät toimintavaltuudet. Oppilaitoksen hallintoelinten välistä tehtävien jakoa ehdotetaan kehitettäväksi siten, että rehtorin ja apulaisrehtorin ratkaistavaksi siirretään muilta toimielimiltä sellaisia tehtäviä, joiden ratkaisemiseen ei asian luonteen vuoksi tarvita luottamushenkilöhallintoa.

Kun tehtäviä ja toimivaltaa ammatillista koulutusta koskevissa asioissa siirretään oppilaitoksille, lisääntyvät myös kunnallisten oppilaitosten itsenäiset päätöksentekomahdollisuudet. Lakiehdotuksessa pyritään siihen, ettei asioiden alistamista valtion viranomaisille tarvitse tarpeettomasti tehdä.

Niin ikään lääninhallituksille ehdotetaan ammattikasvatushallitukselta siirrettäväksi päätösvaltaa eräissä ammatillisen koulutuksen yleistä hallintoa koskevissa asioissa.

Ammatillisia oppilaitoksia koskevan lakiehdotuksen mukaan tulevat kumottaviksi useat niistä laeista, joiden mukaisesti ammattikasvatushallituksen toimiala ja tehtävät on määritelty ammattikasvatushallituksesta annetussa laissa (392/65). Lääninhallitukset ovat ammattikasvatushallituksen alaisia piirihallintoviranomaisia vain keskiasteen koulunuudistuksen toimeenpanoon kuuluvissa asioissa keskiasteen koulutuksen kehittämistä annetun lain 6 §:n mukaisesti. Kouluhallituksen alaisen koulutoimen piirihallinto on vuodesta 1970 ollut järjestettynä lääninhallitusten yhteyteen. Ehdotuksessa laiksi ammattikasvatushallituksesta ja sen alaisesta piirihallinnosta esitetään, että ammattikasvatushallituksen toimiala ja

tehtävät määritellään ammatillisia oppilaitoksia koskevan lakiehdotuksen mukaisesti. Samalla lääninhallituksista esitetään tehtäväksi ammattikasvatushallituksen alaisia piirihallintoviranomaisia ammattikasvatushallinnossa.

1.2.3. *Oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus*

Opetus ammatillisissa oppilaitoksissa järjestetään keskiasteen koulutuksen kehittämiseksi annetussa laissa säädetyllä tavalla peruslinjoina ja opintolinjoina. Näin ollen koulutuksen järjestämisen perusteet muodostuvat ammatillisessa peruskoulutuksessa verraten yhdenmukaisiksi. Tästä huolimatta lakiehdotuksessa on kuitenkin tehty mahdolliseksi ottaa asetuksentasoisilla säännöksillä huomioon eri alojen oppilaitoksissa järjestettävän koulutuksen erityispiirteet.

1.2.4. *Ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämisen*

Nykyiseen ammatillisia oppilaitoksia koskevaan lainsäädäntöön sisältyy useinkin vain ylimalkaisia säännöksiä ammatillisesta lisäkoulutuksesta, mikä on osaltaan aiheuttanut epäselvyyttä sen merkityksestä ja asemasta koulutusjärjestelmässä. Aikuisten ammatillisen koulutuksen uudistamistyö aloitettiin 1970-luvun alkuvuosina ja jatkuu edelleen. Sitä on selvitelty muun muassa ammatillisen lisäkoulutuksen toimikunnassa (komiteanmietintö 1983:55) ja aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen toimikunnassa (komiteanmietintö 1983:54). Kuitenkin jo tässä vaiheessa ehdotetaan uuteen lainsäädäntöön otettavaksi ammatillisen lisäkoulutuksen edistämistä tarkoittavia säännöksiä.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiin tulee ottaa säännökset siitä, että ammatillisten oppilaitosten tehtävänä on myös ammatillisen lisäkoulutuksen antaminen. Tämä käsittää lähinnä ammatillisen täydennys-, jatko- ja uudelleen koulutuksen järjestämisen. Asetuksella on tarkoitus säätää oppilaitoksissa tätä tarkoitusta varten tarvittavasta organisaatiosta ja henkilöstöstä, mihin kuuluvat muun muassa oppilaitosmuodosta ja koulutuksen luonteesta riippuen aikuiskoulutus- tai kurssi-osaston ja sen johtajan viran tai toimen perustaminen.

1.2.5. Ammatilliset erikoisoppilaitokset

Lisäkoulutus, jota antavat elinkeinoelämän, lähinnä teollisuuden ja kaupan ylläpitämät ammattioppilaitokset, muodostaa tärkeän osan ammatillisen koulutuksen kokonaisuudessa. Hallituksen käsityksen mukaan näitä oppilaitoksia koskevien säännösten ottaminen lakiin on myös omiaan korostamaan kyseisten oppilaitosten asemaa ammatillisen koulutuksen kiinteänä osana.

Ammatillisten erikoisoppilaitosten järjestämää opetusta ja muutakin toimintaa koskevissa säännöksissä on tarpeen antaa kyseisten oppilaitosten ylläpitäjille verraten paljon liikkumavaraa muun muassa koulutuksen ja hallinnon järjestämisessä sekä opiskelijoiden ja opetushenkilöstön asemassa. Hallituksen käsityksen mukaan ammatillisten erikoisoppilaitosten toiminnan yksityiskohtaisen sääntelyn tulee tapahtua asetuksella.

1.2.6. Ammatillinen erityisopetus

Ammatillisesta erityisopetuksesta on säädetty vammaisten ammattikouluista annetussa laissa (819/71, lain nimike muutettu lailla 37/86) ja asetuksessa (60/72). Myös invaliidihuoltolaissa (907/46) ja invaliidihuoltoasetuksessa (908/46) edellytetään annettavaksi ammattikoulutusta laissa tarkoitetuille invalideille.

Ammattikasvatushallituksen alaisena toimii yksityisten vammais- ja invalidijärjestöjen ja säätiöiden ylläpitämiä ammattioppilaitoksia, kauppaoppilaitoksia ja maatalousoppilaitoksia. Nämä oppilaitokset toimivat invaliidihuoltolain ja asianomaisen alan oppilaitoksia koskevien säännösten nojalla.

Keskiasteen koulutuksen kehittämissuunnitelmissa on erityisopetuksen suhteen lähdetty siitä periaatteesta, että sitä järjestetään ensisijaisesti tavallisissa ammatillisissa oppilaitoksissa ja, milloin tämä ei ole mahdollista, erityisoppilaitoksissa. Tavallisissa ammatillisissa oppilaitoksissa järjestettävästä erityisopetuksesta ei nykyiseen lainsäädäntöön sisälly säännöksiä, minkä vuoksi uuteen lainsäädäntöön ehdotetaan otettavaksi sitä koskevat säännökset. Ammatillista erityisopetusta tullaan edelleen antamaan myös erityisoppilaitoksissa, jotka ovat lähinnä kuulo- ja näkövammaisia sekä muita vaikeavammaisia varten. Niitä koskevat edellä mainitut säännökset ehdotetaan jätettäväksi edelleen voimaan.

1.2.7. Opiskelijan asema

Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijan oikeusaseman keskeisiä osia ovat oppilaitoksen pääsemisen edellytykset, opiskelu oppilaitoksessa, opintososiaaliset edut, oikeusturva sekä mahdollisuudet vaikuttaa oppilaitoksen päätöksentekoon. Kysymys on toisaalta opiskelijan oikeuksista ja toisaalta hänen velvollisuuksistaan. Lakiehdotuksen tarkoituksena on parantaa opiskelijan oikeusasemaa. Toisaalta opiskelijalle ehdotetaan asetettavaksi myös velvollisuus noudattaa oppilaitoksen järjestyssääntöjä.

Opiskelijaksi ottamisen perusteet ehdotetaan yhtenäistettäväksi uuden koulujärjestelmän mukaisesti ja opiskelijaksi ottamisessa käytettäväksi apuna tarvittaessa yhteisvalintaa.

Opiskelija tarvitsee myös oikeusturvaa erityisesti kurinpitoasioissa ja oppilasarvostelussa. Opiskelijan käytettävissä olevina oikeusturvakeinoina ovat valitus ja kantelu. Valituksen käyttömahdollisuus on rajoitettu vain keskeisimpiin oikeusturvan loukkauksiin. Useimmista opiskelijan oikeusturvaa koskevista kysymyksistä on tarkoitus antaa asetuksentasoiset säännökset.

Opiskelijoiden mahdollisuus vaikuttaa oppilaitoksen asioihin ehdotetaan turvattavaksi sillä, että opiskelijoiden edustajilla olisi oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa oppilaitoksen johtokunnan kokouksessa kaikissa sen käsiteltävissä asioissa. Lakiehdotuksella pyritään elvyttämään myös oppilaskuntatoimintaa. Eräiden alojen ammatillisissa oppilaitoksissa toimineet oppilaitosneuvostot ja -lautakunnat lakkaisivat, ja niiden sijaan voitaisiin kaikkien alojen oppilaitoksiin perustaa oppilaitoistoimikuntia opettajien, muun henkilökunnan ja opiskelijoiden yhteistyötä varten.

1.2.8. Opettajien ja muun henkilöstön asema

Nykyisen lainsäädännön mukaan eri ammatillisten oppilaitosten opettajien ja muun henkilöstön oikeusasema vaihtelee huomattavasti. Pääasiassa erot riippuvat siitä, minkä omistajayhteisön palveluksessa asianomainen on. Eroavuuksia henkilöstön asemassa on myös eri alojen oppilaitosten välillä. Mainittuja eroavuuksia pyritään lakiehdotuksella mahdollisuuksien mukaan poistamaan.

Lähtökohtana ammatillisten oppilaitosten henkilöstön oikeusaseman järjestämiselle on valtion virkamieslainsäädännön uudistaminen. Sen mu-

kaisesti ehdotetaan järjestettäväksi pääsääntöisesti valtion ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten opettajien oikeusasema. Kunnallisissa oppilaitoksissa sovelletaan pääasiassa kunnallislain säännöksiä ja kunnallisen virkasäännön määräyksiä.

Asetuksentasoisilla säännöksillä on tarkoitus mahdollisuuksien mukaan yhtenäistää ammatillisten oppilaitosten opettajien virkanimikkeitä sekä poistaa opettajan virkojen ja toimien kelpoisuusvaatimuksissa olevia perusteettomia eroja.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

2.1.1. Lainsäädäntö

Ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön kehitys alkoi runsaat sata vuotta sitten. Ammatillisen koulutuksen voidaan katsoa kuitenkin yleistyneen vasta 1930-luvun loppupuolelta alkaen ja 1960-luvun puolivälin tienoilla päättyneen ajanjakson aikana. Viimeksi mainittuun ajankohtaan mennessä annettiin säännökset eri alojen ammatillisista oppilaitoksista.

Toisen vaiheen muodostavat ne säädösmuutokset, joilla järjestettiin uudelleen hajanainen ammatillisen koulutuksen keskushallinto. Sen voidaan katsoa alkaen ammatillisen koulutuksen keskusviraston, ammattikasvatustahallituksen, vuonna 1966 tapahtuneesta perustamisesta sekä päättyneen lähes kaiken ammatillisen koulutuksen keskittämiseen opetusministeriön alaisuuteen 1970-luvun alkuvuosiin mennessä. Mainittujen hallinnollisten uudistusten lisäksi annettiin 1970-luvun puolella erinäisiä uusia säädöksiä, joiden mukaisia uudistuksia oli toteutettu jo eräillä muilla aloilla. Niistä mainittakoon esimerkiksi säädökset kehitysalueiden ammatillisesta koulutuksesta, valtionapumenettelystä sekä oppilaitosdemokratiasta.

Kolmas ammatillisen koulutuksen lainsäädännön kehitysvaihe alkoi vuonna 1978 keskiasteen koulutuksen kehittämisestä annetusta laista, joskin siinä tarkoitettujen keskiasteen koulunuudistuksen valmistelu oli ollut vireillä jo kymmenkunta vuotta. Kyseisen lain nojalla on annettu useita asetuksia, jotka koskevat hallinnon uudelleen järjestämistä, keskiasteen koulunuudistuksen ajoittamista sekä kehittämissohjelmaa. Lain perusteella käynnistyi myös koko keskiasteen koulunuudistuksen laaja monitasoinen suunnittelu.

Nykyinen ammatillista koulutusta koskeva lainsäädäntö muodostaa vaikeasti hallittavan kokonaisuuden. Lisäksi yksityiskohtaisia määräyksiä on annettu oppilaitoskohtaisissa ohje- ja johtosäännöissä. Säännösten vaikeaselkoisuutta lisää myös se, että ammatillisen koulutuksen järjestämiseen ja hallintoon on sovellettava monia muita, muun muassa virkamiesoikeuden, kunnallisoikeuden ja hallintolainkäytön alaan kuuluvia säädöksiä.

Lainsäädäntöteknisesti on ammatillisesta koulutuksesta voimassa suhteellisen vähän sellaisia säädöksiä, joilla säännellään koko koulutusta tai ainakin huomattavaa osaa siitä. Keskeisimmät tällaiset yleislait ovat seuraavat:

— laki keskiasteen koulutuksen kehittämisestä,

— laki ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta,

— laki ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista,

— laki kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten johtokunnista ja

— oppisopimuslaki (422/67, muutettu väliaikaisesti lailla 647/83).

Pääosin lainsäädäntö muodostuu säännöksistä, joilla on järjestetty eri alojen oppilaitosten toiminta. Kunkin alan oppilaitoksista on annettu omat säännöksensä, jotka rakentuvat osittain eri periaatteiden varaan. Tällaisia koulutusaloittaisia lakeja ovat seuraavat:

— laki ammattioppilaitoksista (184/58),

— laki teknillisistä oppilaitoksista (153/39),

— laki kunnallisista ja yksityisistä kauppaoppilaitoksista (234/70),

— laki merenkulkuoppilaitoksista (397/75),

— laki maatalous-, kotitalous- ja kotiteollisuusoppilaitoksista (62/62),

— laki metsäoppilaitoksista (141/64),

— laki sairaanhoitotoimen harjoittajien ja muun vastaavanlaisen henkilöstön kouluttamisesta (598/67),

— laki kodinhoitajien ja muun sosiaalihuoltoalan henkilöstön ammatillisesta koulutuksesta (270/66, lain nimike muutettu lailla 627/85) ja

— laki vammaisten ammattikouluista.

Paitsi lainsäädäntöä on ammatillista koulutusta varten annettu eräitä lakisääteisiä suunnitelmia. Keskiasteen koulutuksen kehittämisestä annetun lain nojalla opetusministeriö laati heinäkuussa 1980 keskiasteen koulunuudistuksen toimeenpanosuunnitelman. Lisäksi valtioneuvosto on hyväksynyt vuosia 1982—83, 1984—85 ja 1986—88 koskevat keskiasteen koulutuksen kehittämisho-

jelmat. Ne sisältävät kyseisen uudistuksen edellyttämät ja muuta keskiasteen koulutuksen kehittämistä koskevat tärkeimmät laadulliset ja määrälliset muutokset sekä niiden kustannusarviot.

2.1.2. Käytäntö

Ammattikasvatushallituksen alaisia ammatillisia oppilaitoksia oli vuonna 1984 toiminnassa 513, joista 174 valtion, 126 kuntien, 86 kuntainliittojen ja 127 yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden ylläpitämää. Koulutusaloittain kysymyksessä olevat oppilaitokset jakautuivat seuraavasti:

Taulukko 1. Ammattikasvatushallituksen alaisten ammatillisten oppilaitosten omistussuhteet vuonna 1984

Ammatilliset oppilaitokset	Valtio	Ylläpitäjä		Yksityinen yhteisö tai säätiö	Yhteensä
		Kunta	Kuntainliitto		
Yleiset ammattikoulut	8	25	60	—	93
Käsityö- ja palvelualojen ammattikoulut	—	3	—	3	6
Teollisuuden ammattikoulut	—	—	—	37	37
Ammattiopistot	1	—	—	6	7
Invalidien ammattioppilaitokset	—	—	—	7	7
Ammattikoulujen opettajaopistot	2	—	—	—	2
Kuulovammaisten ja näkövammaisten ammattikoulut	3	—	—	—	3
Teknilliset oppilaitokset	19	10	1	1	31
Kauppaoppilaitokset	—	47	10	8	65
Liikealan erikoisoppilaitokset	—	—	—	10	10
Invalidien kauppaoppilaitokset	—	—	—	3	3
Merenkulkuoppilaitokset	5	—	—	—	5
Maatalousoppilaitokset	45	2	2	13	62
Kotitalousoppilaitokset	23	10	2	20	55
Kotiteollisuusoppilaitokset	5	26	9	5	45
Majoitus-, ravitsemis- ja matkailualan oppilaitokset	4	2	1	2	9
Metsäoppilaitokset	29	—	—	—	29
Sairaanhoidon oppilaitokset	29	1	—	8	38
Sosiaalialan oppilaitokset	—	—	1	4	5
Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus	1	—	—	—	1
Yhteensä	174	126	86	127	513

Ammatillisissa oppilaitoksissa oli 142 500 opiskelijaa vuonna 1984. Oppilaiden yksityiskohtainen jakautuminen oppilaitosmuodoittain käy ilmi seuraavasta taulukosta:

Taulukko 2. Ammatillisten oppilaitosten oppilaat yli 400 tuntia kestävässä koulutuksessa oppilaitosmuodoittain 20.9.1984 (maatalousoppilaitokset 10.10.1984)

Ammatilliset oppilaitokset	Oppilaita
Yleiset ammattikoulut	47 735
Käsityö- ja palvelualojen ammattikoulut	505
Teollisuuden ammattikoulut	1 602
Ammattiopistot	314
Invalidien ammattioppilaitokset	894
Ammattikoulujen opettajaopistot	426
Kuulovammaisten ja näkövammaisten ammattikoulut	259
Teknilliset oppilaitokset	17 453
Kauppaoppilaitokset	31 235
Liikealan erikoisoppilaitokset	1 128
Invalidien kauppaoppilaitokset	571
Merenkuoppilaitokset	814
Maatalousoppilaitokset	6 681
Kotitalousoppilaitokset	6 364
Kotiteollisuusoppilaitokset	4 995
Majoitus-, ravitsemis- ja matkailualan oppilaitokset	2 367
Metsäoppilaitokset	3 297
Sairaanhoidon oppilaitokset	15 166
Sosiaalialan oppilaitokset	704
Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus	39
Yhteensä	142 549

Päätöimisiä opettajia ammatillisissa oppilaitoksissa oli vuonna 1984 lähes 11 600. Nämä jakaantuivat oppilaitosmuodoittain seuraavasti:

Taulukko 3. Ammatillisten oppilaitosten päätöimiset opettajat vuonna 1984

Ammatilliset oppilaitokset	Päätöimisiä opettajia		Yhteensä
	Vakainaisia	Päätöimisiä tuntiopettajia	
Yleiset ammattikoulut	3 170	1 094	4 264
Käsityö- ja palvelualojen ammattikoulut	9	16	25
Teollisuuden ammattikoulut	194	81	275
Ammattiopistot	34	2	36
Invalidien ammattioppilaitokset	105	9	114
Ammattikoulujen opettajaopistot	31	1	32
Kuulovammaisten ja näkövammaisten ammattikoulut	47	12	59
Teknilliset oppilaitokset	621	282	903
Kauppaoppilaitokset	865	967	1 832
Liikealan erikoisoppilaitokset	125	44	169
Invalidien kauppaoppilaitokset	19	35	54
Merenkuoppilaitokset	88	33	121
Maatalousoppilaitokset	513	105	618
Kotitalousoppilaitokset	373	131	504
Kotiteollisuusoppilaitokset	305	243	548
Majoitus-, ravitsemis- ja matkailualan oppilaitokset	157	55	212
Metsäoppilaitokset	624	23	647
Sairaanhoidon oppilaitokset	1 068	41	1 109
Sosiaalialan oppilaitokset	28	15	43
Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus	5	—	5
Yhteensä	8 381	3 189	11 570

2.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

2.2.1. Valmisteluelimet

Ammatillisen koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistus tai sen huomattava tarkistaminen oli esillä valmisteltaessa keskiasteen koulutuksen kehittämistä koskevaa lakia. Tuossa vaiheessa koko lainsäädännön uudistustyön käynnistämistä ei kuitenkaan pidetty mahdollisena.

Keskiasteen koulutuksen kehittämistä koskevan lain säätämisen jälkeen sekä keskiasteen koulutuksen suunnittelun käynnistyttyä myös ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön uudistaminen nousi keskeiseksi kysymykseksi. Muun muassa ammattikasvatushallituksessa laadittiin vuonna 1979 luonnos ammatillisia oppilaitoksia koskevan lainsäädännön uudistamisen lähtökohdiksi. Sittemmin saman vuoden lopussa opetusministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää ammatillisia oppilaitoksia koskevan lainsäädännön yhtenäistämisen tarve ja mahdollisuudet. Joulukuussa 1980 jättämässään mietinnössä (komiteamietintö 1980:73) ammattikoulutuslakityöryhmä piti ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä rakenteeltaan hajanaisena sekä sisällöllisesti puutteellisenä ja epäyhtenäisenä. Työryhmän mielestä lainsäädäntö olisi sisällöllisesti uudistettava ja kodifioitava. Myös työryhmän mietinnöstä hankituissa lausunnoissa kannatettiin yleisesti lainsäädännön uudistamista eräin sen sisältöön kohdistunein varauksin.

Ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön valmistelua jatkettiin kesällä 1982 virkamiestyönä. Vuoden 1982 lopussa valmistui opetusministeriön kouluosastolla alustava luonnos ammattikoulutuslaiksi sekä ehdotus jatkovalmisteluista. Tämän luonnoksen pohjalta opetusministeriö kuuli asiantuntijoina asianomaisia viranomaisia ja yhteisöjä. Tämän jälkeen päädyttiin siihen, että ryhdytään valmistelemaan kokonaisuudistusta, joka jaetaan kahteen vaiheeseen.

Opetusministeriö asetti 21 päivänä kesäkuuta 1984 toimikunnan, jonka tehtävänä oli ensimmäisessä vaiheessa laatia ehdotus laiksi ammatillisista oppilaitoksista ja sen nojalla annettaviksi asetuksentasoisiksi säännöksiksi sekä toisessa vaiheessa laatia suunnitelma ammattikoulutuslainsäädännön jatkovalmistelusta. Hallituksen esitys perustuu mainitun ammatillisen koulutuksen säädöstoimikunnan ensimmäisen vaiheen (komiteamietinnöt 1985:21 ja 1985:32) ehdotuksiin.

2.2.2. Lausunnonantajat

Ammatillisen koulutuksen säädöstoimikunnan I ja II osamietinnöstä annettiin yli 70 lausuntoa. Lausunnot pyydettiin muun muassa kauppa- ja teollisuusministeriöltä, liikenneministeriöltä, maaja metsätalousministeriöltä, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, työvoimaministeriöltä, ammattikasvatushallitukselta, kouluhallitukselta, lääninhallituksilta, eri alojen ammatillisilta oppilaitoksilta sekä kuntia, muita oppilaitosten ylläpitäjiä, työnantajia, työntekijöitä, opettajia ja oppilaita edustavilta järjestöiltä ja yhdistyksiltä.

Ammatillisia oppilaitoksia koskevan lainsäädännön uudistamista ehdotetulla tavalla on lausunnoissa yleensä pidetty tarpeellisenä. Jotkut lausunnonantajat ovat esittäneet eräiden toimikunnan työn toiseen vaiheeseen kuuluvien asioiden mukaan ottamista jo tässä vaiheessa. Monista yksityiskohdista ja varsinkin toimivallan siirroista lääninhallituksille on tehty useita muutosehdotuksia.

Lakiehdotuksesta saatujen lausuntojen pohjalta laadittiin opetusministeriössä luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ammatillisista oppilaitoksista ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Siitä käytiin vielä neuvottelut keskeisten tahojen kanssa sekä pyydettiin sisäasiainministeriön ja kouluasiainneuvoston lausunnot.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

3.1. Organisaatiomuutokset

Esitys sisältää organisatorisia muutoksia, joilla pyritään kehittämään ammatillisen koulutuksen hallintoa. Ehdotuksen mukaan ammattikasvatushallituksen alaisiksi piirihallintoviranomaisiksi eräissä ammatillisista koulutusta koskevissa asioissa tulevat lääninhallitukset. Tällä hetkellä lääninhallitukselle kuuluu lähinnä vain ammatillisen koulutuksen suunnittelua ja kehittämistä koskevia tehtäviä.

Ammatillisten oppilaitosten hallintoa ehdotetaan kehitettäväksi siten, että kaikkiin valtion oppilaitoksiin asetetaan johtokunta samaan tapaan kuin nykyisin on kunnallisissa ja yksityisissä oppilaitoksissa.

Ammatillisissa oppilaitoksissa voisi tarpeen mukaan olla neuvottelukuntia.

3.2. Tehtävien ja toimivallan siirto ammatillisen koulutuksen hallinnossa

Samalla kun ehdotetuilla laeilla kehitetään ammatillisen koulutuksen hallintoa, ehdotetaan tehtäviä ja toimivaltaa siirrettäväksi ammattikasvatushallitukselta lääninhallituksille ja oppilaitoksille.

Ammattikasvatushallitukselta lääninhallituksille siirrettäisiin eräitä ammatillisen koulutuksen yleiseen hallintoon kuuluvia asioita. Näitä ovat eräiden oppilaitosmuotojen osalta valtion ja yksityisten oppilaitosten johtosäännön vahvistaminen, valtion oppilaitosten johtokunnan asettaminen ja valtion oppilaitosten rehtorin nimittäminen sekä opiskelijaksi ottamista koskevan päätöksen ja arvostelun oikaiseminen.

Lukumääräisesti suurin tehtävien ja toimivallan siirto tapahtuisi valtionhallinnon sisällä siirtämällä valtion oppilaitosten opettajan virkojen täyttämiseen liittyvät asiat ammattikasvatushallitukselta oppilaitosten johtokunnille.

Oppilaitoksen johtokunta päättäisi oppilaitoskohtaisesta opetussuunnitelmasta, mikä merkitsee opetussuunnitelma-asioissa toimivallan siirtoa ammattikasvatushallitukselta johtokunnille.

Kunnallisen oppilaitoksen johtosäännön hyväksymisen siirtäminen kunnan yksin ratkaistavaksi eli nykyisen alistuksen poistaminen merkitsee huomattavaa toimivallan siirtoa.

Ehdotetut tehtävien ja toimivallan siirrot eivät aiheuta henkilöstölisäyksiä.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Hallituksen esityksellä ei puututa ammatillisten oppilaitosten rahoitusta koskeviin säännöksiin. Näin ollen eivät esityksestä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset ole suuria.

Ammatillisen koulutuksen hallinnossa tehtäväksi ehdotetut organisatoriset muutokset aiheuttavat jonkin verran lisäkustannuksia, kuten esimerkiksi johtokuntien perustaminen kaikkiin val-

tion oppilaitoksiin ja neuvottelukuntien määrän lisääntyminen. Valtion osalta vuotuiset lisäkustannukset arvioidaan noin 2 miljoonaksi markaksi ja kuntien osalta noin 1,8 miljoonaksi markaksi. Oppilaitostoimikunnista arvioidaan aiheutuvan valtion menojen lisäystä noin 600 000 markkaa. Toisaalta kuitenkin oppilaitosneuvostojen lakkauttaminen merkitsee kustannusten säästöä noin 300 000 markkaa.

Erityisopetuksen järjestämisestä aiheutuu eräitä lisäkustannuksia. Jos erityisopetuksessa olevien määräksi arvioidaan 2 000 opiskelijaa, siitä aiheutuu vuotuisia kustannuksia valtiolle noin 520 000 markkaa ja kunnille 280 000 markkaa.

Eräät oppilaitosten henkilökunnan eläketurvaan liittyvät järjestelyt aiheuttavat valtiolle arviolta 500 000 markan lisäkustannukset vuodessa.

Kun opetusryhmien muodostamisperusteet on tarkoitus säilyttää nykyisellään, esityksen johdosta arvioidaan valtion menojen lisääntyvän 3,3 miljoonaa markkaa ja kuntien menojen 2,1 miljoonaa markkaa vuodessa. Esityksellä ei ole vaikutusta valtion ja kuntien väliseen kustannusten jakoon.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Valtion ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten henkilöstön oikeusasema ehdotetaan pääsääntöisesti järjestettäväksi eduskunnassa käsiteltävänä olevan virkamieslainsäädännön uudistamista koskevan hallituksen esityksen mukaisesti. Esitykseen sisältyy eräitä sellaisia henkilöstön oikeusasemaan liittyviä uudistuksia, joita uudistettava virkamieslainsäädäntö ei koske. Nämä koskevat virkojen ja toimien nimiä, kelpoisuusvaatimuksia ja nimittämistä. Siltä osin kuin on kysymys uudistettavana olevaan virkamieslainsäädäntöön liittyvistä säännöksistä, on lakiehdotuksen voimaantulosäännöksiin tarpeen ottaa säännökset siltä varalta, että virkamieslainsäädäntö tulee voimaan myöhemmin kuin nyt ehdotettava lainsäädäntö.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki ammatillisista oppilaitoksista

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälän 1 momentin mukaan lakiehdotus koskee ammattikasvatushallituksen alaisia ammatillisia oppilaitoksia. Kun ammattikasvatushallitus on opetusministeriön alainen keskusvirasto, jää siten muiden ministeriöiden hallinnonalaan kuuluva ammatillinen koulutus tämän lain soveltamisalan ulkopuolelle. Lakia ei sovelleta myöskään sellaiseen opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvaan ammatilliseen koulutukseen, joka ei ole ammattikasvatushallituksen alaista. Tällaista koulutusta on opetusministeriön taideosaston alainen ammatillinen koulutus ja kouluhallituksen alainen ammatillinen koulutus.

Nykyinen jako eri oppilaitosmuotoihin ja niiden nimitykset ehdotetaan pääosin säilytettäväksi kuitenkin siten, että nimityksiä on eräiltä osin ajanmukaistettu ja yksinkertaistettu. Ammattioppilaitoksia ovat voimassa olevan ammattioppilaitoksista annetun lain 2 §:ssä tarkoitettut valtion keskusammattikoulut sekä yleiset ja erikoisalojen ammattikoulut. Sen sijaan mainitussa pykälässä tarkoitettut teollisuuden ammattikoulut ja ammattiopistot sekä voimassa olevan kunnallisista ja yksityisistä kauppaoppilaitoksista annetun lain 1 §:ssä tarkoitettut liikealan erikoisoppilaitokset kuuluvat kohdassa 12 mainittuihin ammatillisiin erikoisoppilaitoksiin. Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksiin kuuluu myös valtion askartelunohjaajaopisto, joka valtion askartelunohjaajaopistosta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (866/85) siirrettiin 1.1.1986 lukien kouluhallituksen alaisuudesta ammattikasvatushallituksen alaisuuteen.

Vammaisten ammattikouluista on säädetty vammaisten ammattikouluista annetussa laissa ja invalidien ammatillisten oppilaitosten osalta on säännöksiä invalidihuoltolaissa. Näihin ammatil-

lisiin erityisoppilaitoksiin on tarkoituksenmukaisesti soveltaa tätä lakia sellaisin poikkeuksin kuin mainituissa laeissa on säädetty.

Saamelaisalueen ammatilliseen koulutuskeskukseen ehdotetaan pykälän 3 momentissa sen erityisluonteen vuoksi sovellettavaksi edelleen sitä koskevaa lakia (944/77).

Ammattioppilaitosten opettajankoulutuksesta sisältyvät säännökset ammattikoulujen opettajaopistoista annettuun lakiin (71/62) ja maatalousoppilaitosten opettajankoulutuksesta maatalousnormaalikoulusta annettuun lakiin (42/27). Muiden alojen oppilaitosten opettajankoulutuksesta on säädetty asianomaisia oppilaitoksia koskevia laeissa, jotka on tarkoitus jättää näiltä osin voimaan. Ammatillisten oppilaitosten opettajankoulutuksen kehittämisen ja uudistamistyö on parhaillaan käynnissä. Muun muassa tästä syystä on perusteltua pitää ammatillisten oppilaitosten opettajankoulutusta koskevat säännökset erillään varsinaisesta oppilaitoslainsäädännöstä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että opettajankoulutuksesta säädetään erikseen.

Kun lakiehdotus koskee vain ammattikasvatushallituksen alaisia ammatillisia oppilaitoksia, jää sen soveltamisalan ulkopuolelle oppisopimuslaisa säädetty oppisopimuskoulutus. Myöskään työllisyyskoulutuksesta annetussa laissa (31/76) tarkoitettut ammatilliset kurssikeskukset eivät kuulu lakiehdotuksen soveltamisalaan.

2 §. *Ammatillisen oppilaitoksen tehtävät.* Ammatillisen oppilaitoksen — lukuunottamatta ammatillisia erikoisoppilaitoksia — päätehtävänä on sille määrätyn ammatillisen peruskoulutuksen järjestäminen. Ammatillista peruskoulutusta on myös aikuiskoulutuksena järjestettävä ammatillinen peruskoulutus. Oppilaitoksessa järjestettävä peruskoulutus määrätään oppilaitoksen perustamisluvassa tai ylläpitämisluvassa taikka oppilaitoksen toiminnan muuttamista koskevilla päätöksillä.

Ammatillisen lisäkoulutuksen tarve on voimakkaasti kasvamassa. Oppilaitosten tilat, opettajat, koneet ja kalusto luovat perusedellytykset sille, että oppilaitoksessa voidaan taloudellisesti ja muutoin tarkoituksenmukaisesti järjestää myös

ammattillista lisäkoulutusta ja muuta koulutustoimintaa. Muuta koulutustoimintaa ovat muun muassa ammatin oppiohjelman edellyttämän tietopuolisen koulutuksen antamiseksi oppilaitoksessa järjestettävät kurssit oppisopimuskoulutuksessa ja oppilaitoksessa järjestettävät työllisyyskurssit. Asetuksella on tarkoitus tehdä mahdolliseksi aikuiskoulutuksena järjestettävää ammatillista peruskoulutusta, lisäkoulutusta ja muuta koulutustoimintaa varten oppilaitosmuodosta ja koulutuksen luonteesta riippuen aikuiskoulutustai kurssiosaston perustaminen silloin, kun mainittu toiminta on siinä määrin laajaa ja pysyvää, että sen hallinto ja opetuksen järjestäminen edellyttävät erityisjärjestelyjä.

Ammatillisia erikoisoppilaitoksia ovat, kuten edellä on sanottu, teollisuuden ammattikoulut ja ammattiopistot sekä liikealan erikoisoppilaitokset. Näiden oppilaitosten päätehtävänä on ammatillisen lisäkoulutuksen antaminen.

Ammatillisissa oppilaitoksissa on käytännöllinen opetus perinteisesti sisältänyt työtoimintaa opetussuunnitelman edellyttämässä laajuudessa. Ammatillisten oppilaitosten harjoitustöiden saamiseksi on tarkoituksenmukaista, että oppilaitos voi edelleen harjoittaa työtoimintaa. Erällä koulutusaloilla on mahdollista suorittaa myös julkisia viranomaisia tai yksityisiä palvelevaa käytännönläheistä tutkimus- ja palvelutoimintaa, jossa voidaan käyttää hyväksi oppilaitoksissa olevaa välineistöä, kuten tietojenkäsittely- ja aineenkoetuslaitteita. Tämä toiminta on omiaan parantamaan oppilaitoksen ja työelämän yhteyksiä ja samalla hedelmöittämään opetusta. Asetuksella on tarkoitus tehdä mahdolliseksi teknologiakeskusten perustaminen teknillisiin oppilaitoksiin ja luoda edellytykset palvelutoiminnalle kauppaoppilaitoksissa ja tarvittaessa muissakin oppilaitoksissa.

3 §. *Ammatillisen koulutuksen tavoitteet.* Voimassa oleviin eri alojen oppilaitoksia koskeviin lakeihin ei yleensä sisälly säännöksiä ammatillisen koulutuksen tavoitteista. Ammatillisen koulutuksen yleisistä tavoitteista on säädetty keskiasteen koulutuksen kehittämistä annetussa laissa. Lakiehdotuksen 3 §:ssä ehdotetaan säädettyväksi ammatillisen peruskoulutuksen ja ammatillisen lisäkoulutuksen kaikkia koulutusaloja koskevista yhteisistä tavoitteista.

Pykälän 1 momentissa määritellään ammatillisen peruskoulutuksen tehtäväksi niiden valmiuksien antaminen, joita ensisijaisesti ammattitaidon saavuttaminen ja ylläpitäminen edellyttävät. Valmiuksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä tietoja, taitoja sekä asenteita. Ammattitaidon ylläpitämi-

nen edellyttää yleensä lisäksi jatko-opintoja. Ammattitaito tulee kytkeä yhteiskuntaan ja työelämään siten, että ammatillinen peruskoulutus antaa ne perustiedot ja -taidot sekä työssä tarvittavat asenteet, joita asianomaisella työelämän alalla tarvitaan ja jotka työelämässä toimimisen kautta johtavat ammattitaitoon. Ammattitaitoon kuuluu lisäksi sen jatkuva kehittäminen työelämän muutosten mukaisesti.

Ammatillinen peruskoulutus jatkaa peruskoulun ja lukion kasvatustehtävää. Ammatillinen peruskoulutus tulee järjestää myös siten, että keskiasteen koulutuksen kehittämistä annetun lain 2 §:n 1 momentissa ammatillisissa oppilaitoksissa järjestettävälle opetukselle säädetyt yleiset tavoitteet tulevat otetuiksi huomioon. Tällaisina pidetään persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen, yhteiskunnan ja työelämän, ammatinvalinnan ja jatko-opintojen sekä kansallisen kulttuurin ja kansainvälisen yhteistyön edistämisen kannalta tarpeellisia valmiuksia sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä.

Aikuiskoulutuksena järjestettävä ammatillinen peruskoulutus perustuu työelämässä jo hankitulle kokemukselle.

Ammatillinen peruskoulutus on käytännössä järjestettävä siten, että se luo edellytykset jatkuvan koulutuksen periaatteen toteuttamiselle koulutusjärjestelmässä.

Ammatillisella lisäkoulutuksella pyritään pykälän 2 momentin mukaan ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen ennen kaikkea niissä tapauksissa, joissa aikaisemman ammatillisessa peruskoulutuksessa tai työssä hankitun ammattitaidon antamat tiedot ja taidot eivät riitä työtehtävien kehittämisen vuoksi.

2 luku

Ylläpitäminen ja lakkauttaminen

4 §. *Ylläpitäminen ja lakkauttaminen.* Perustamislupajärjestelmästä siirrytään ylläpitämislupajärjestelmään. Ylläpitämisluvan myöntää valtioneuvosto. Lupa voidaan myöntää kunnalle tai kuntainliitolle taikka rekisteröidylle suomalaiselle yhteisölle tai säätiölle, jonka tarkoituksena on ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäminen. Ylläpitämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että oppilaitos on koulutustarpeen vaatima. Koulutustarve määräytyy yhteiskunnan ja työelämän sekä sen kehityksen vaatimuksista siten, että tavoitteena on ammatillisesti eriytyvän koulutuk-

sen antaminen koko ikäluokalle. Koulutus jakautuu eri koulutusaloille noudattaen yhteiskunnan elinkeinorakennetta ja sen ennakoitavissa olevia muutoksia. Opetusta annetaan kouluasteisena ja opistoasteisena. Koulutuksessa otetaan myös alueelliset tarpeet huomioon siten, että maan eri osissa on koulutuspaikkoja tarjolla pääpiirteittäin ikäluokan koulutustarvetta ja asianomaisen alueen elinkeinorakennetta vastaavasti.

Asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin ylläpitämisluvan hakemista koskevasta menettelystä. Ylläpitämislupaa haettaessa tulisi muun muassa selvittää omistajan nimi ja kotipaikka, oppilaitoksen nimi, sijaintipaikka, opetuskieli, oppilaitoksen koulutustehtävä, opetus- ja muut tilat sekä antaa selvitys oppilaitoksen rahoituksesta. Myöntäessään oppilaitokselle luvan antaa ammatillista koulutusta valtioneuvosto vahvistaa samalla ylläpitäjälle koulutustehtävän ja muut velvoitteet, joiden mukaan ammatillinen opetus tulee järjestää. Lisäksi tässä yhteydessä määritellään oppilaitoksen aloituspaikat aloittamisvuonna sekä oppilaitoksen koko sen toimiessa täydessä laajuudessaan. Ylläpitäjälle asetettavat velvoitteet sisältyvät ylläpitämisluvan hakemisen yhteydessä esitettävään selvitykseen.

Valtioneuvosto voi ehdotuksen mukaan ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan. Toimenpiteisiin ryhdytään käytännössä asianomaisen lääninhallituksen tai ammattikasvatushallituksen aloitteesta. Luvan peruuttamisen perusteena ovat alan koulutustarpeessa tapahtuneet pysyvät muutokset.

Oppilaitoksen ylläpitämisen ja koulutustarpeen kannalta on ylläpitämislupaan sisältyvä koulutustehtävä keskeinen. Tästä syystä koulutustehtävän muuttaminen, olennainen laajentaminen tai supistaminen taikka oppilaitoksen lakkauttaminen edellyttävät pykälän 2 momentin mukaan vastaavaa menettelyä kuin ylläpitämisluvan myöntäminen. Valtioneuvosto päättää myös oppilaitoksen sijaintipaikan ja opetuskielen muuttamisesta. Oppilaitoksen nimen muuttaminen edellyttää opetusministeriön lupaa.

Kuntien ja kuntainliittojen valtiosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 21 a §:n mukaan valtiosuuden maksatus voidaan pidättää tai keskeyttää silloin, jos oppilaitos toimii lain, asetuksen tai niiden nojalla annettujen määräysten vastaisesti taikka jos toiminnassa muutoin ilmenee epäkohta. Lakiehdotuksen 4 §:n 3 momentin mukaan valtiosuuden tai -avustuksen suorittamisen pidättäminen tai keskeyttäminen johtaa viran puolesta sen harkitsemiseen, tuleeko

oppilaitos lakkauttaa tai sen koulutustehtävää supistaa. Asian siirtää valtioneuvoston päätettäväksi ammattikasvatushallitus, jonka tehtävänä on valtiosuuden pidättäminen tai keskeyttäminen. Ylläpitäjää on kuitenkin ennen toimenpiteitä kuultava.

Valtion oppilaitos ehdotetaan pykälän 4 momentin mukaan perustettavaksi valtion tulo- ja menoarvion rajoissa valtioneuvoston päätöksellä. Päättäessään valtion oppilaitoksen perustamisesta valtioneuvosto samalla selvittää sen osalta koulutustarpeen ja asettaa oppilaitokselle koulutustehtävän sekä määrää soveltuvin osin muista oppilaitoksen toiminnan perusteista, jotka vastaavat kunnalliselle tai yksityiselle oppilaitokselle asetettuja velvoitteita.

5 §. *Toiminnan laajentaminen ja supistaminen.* Oppilaitoksen koulutustehtävän olennainen laajentaminen tai supistaminen edellyttävät 4 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston lupaa. Sen selvittämiseksi, kuuluuko oppilaitoksen laajentamista tai supistamista koskeva asia valtioneuvoston vai sitä alemman viranomaisen käsiteltäviin, lakiehdotuksen 5 §:ssä määritellään oppilaitoksen olennaisen laajentamisen ja supistamisen käsitteet.

Pykälän 1 momentin mukaan oppilaitoksen olennaisesta laajentamisesta on kysymys ensinnäkin silloin, kun oppilaitoksessa on tarkoitus aloittaa koulutus uudella koulutusallalla. Tällä tarkoitetaan uuden peruslinjan tai sitä vastaavan lukiopohjaisen opintolinjan sijoittamista oppilaitokseen. Eräiden koulutusalojen koulutus on niiden erikoisluonteen vuoksi järjestetty erillisiksi opintolinjoiksi. Koulutuksen aloittaminen tällaisella erillisellä opintolinjalla on myös oppilaitoksen olennaista laajentamista. Toiseksi oppilaitoksen olennaiseen laajentamiseen luetaan opetuksen aloittaminen uudella koulutusasteella. Tätä periaatetta sovelletaan siinäkin tapauksessa, että oppilaitoksessa annetaan saman alan koulutusta. Kolmanneksi olennaista laajentamista on aikuis- tai kurssiosaston perustaminen. Niinkään tähän ryhmään luetaan pysyvän sivukoulun perustaminen.

Vastaavasti olennaista supistamista on 1 momentin mukaan koulutuksen supistaminen edellä selostetussa laajuudessa.

Milloin oppilaitoksen toiminnan muuttaminen on pykälän 1 momentissa tarkoitettua vähäisempää, luvan toiminnan muutoksiin antaisi pääsääntöisesti lääninhallitus. Kuitenkin sellaisissa tapauksissa, joissa toimenpiteellä on valtakunnallista tai valtionaloudellista merkitystä, edellyttäi-

si toiminnan muuttaminen ammattikasvatustalituksen lupaa. Samoin on asian laita, milloin kysymys on 1 momentissa tarkoitetusta toiminnan muutoksesta, joka on tilapäinen.

6 §. *Luovuttaminen ja yhdistäminen.* Pykälässä säädettäisiin ylläpitäjän vaihdoksia koskeva menettely.

Valtion ammatillisen oppilaitoksen muuttaminen kunnalliseksi tapahtuu pykälän 1 momentin mukaan muodollisesti valtioneuvoston yksipuolisena toimenpiteenä siten, että valtioneuvosto siirtää oppilaitoksen kiinteän ja irtaimen omaisuuden omistusoikeuden korvauksetta tai kohtuullisesta korvauksesta kunnalle tai kuntainliitolle. Koska siirron edellytykseksi on asetettu hakemuksesta myönnettävä ylläpitämislupa, tulee valtion yksipuolisen toimenpiteen olla tosiasiallisesti vastaanottavan kunnan tai kuntainliiton hyväksymä. Valtioneuvosto voi myös määrätä ehtoja siirtoon. Ehdot voivat koskea esimerkiksi oppilaitoksen tilojen säilyttämistä koulutuskäytössä, oppilaitoksen toiminnan lakatessa tapahtuvaa valtionosuuden palauttamista tai opiskelijoiden kotikutia.

Kunnallisen tai yksityisen oppilaitoksen ottaminen valtion haltuun tapahtuu pykälän 2 momentin mukaan sopimusmenettelyllä. Valtion toimivalta olisi opetusministeriöllä. Siirto edellyttää valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä tapahtuvaa hyväksymistä.

Pykälän 3 momentin mukaan ammatillisen oppilaitoksen ylläpitämisoikeuden saa luovuttaa. Tällä menettelyllä voidaan kunnallinen oppilaitos muuttaa toisen kunnallisen ylläpitäjän tai yksityisen ylläpitämäksi taikka yksityinen oppilaitos toisen yksityisen ylläpitämäksi tai kunnalliseksi. Ylläpitämisoikeuden siirtoon antaa valtioneuvosto luvan ja tässä yhteydessä voidaan tutkia myös siirron edellytykset valtionosuuksien tai -avustusten ja muiden vastaavien seikkojen osalta.

Oppilaitoksien yhdistäminen saattaa osoittautua tarkoituksenmukaiseksi silloin, kun oppilaitokset toimivat pieninä yksikköinä lähellä toisiaan olevilla aloilla tai samalla alalla sekä fyysisesti lähellä toisiaan. Tällöin ensisijaisesti hallinnollisten toimintojen järjestämisessä päästään tarkoituksenmukaiseen järjestelyyn. Eräissä tapauksissa saattaa taloudellisista syistä ja koulutuksen alueellisen saavutettavuuden kannalta olla tarkoituksenmukaista, että oppilaitoksessa voidaan järjestää myös toiseen oppilaitosmuotoon kuuluvaa koulutusta. Näistä syistä ehdotetaan pykälän 4 momentissa, että mainitunlainen menettely olisi

ylläpitäjien hakemuksesta mahdollista valtioneuvoston luvalla.

3 luku

Hallinto

7 §. *Johtokunta.* Oppilaitoksen toiminnasta päävastuun kantava hallintoelin on johtokunta. Jokaiseen ammatilliseen oppilaitokseen ehdotetaan pykälän 1 momentin mukaan asetettavaksi oppilaitoksen toiminnasta vastaava johtokunta samaan tapaan kuin kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten osalta on tehty kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten johtokunnista annetussa laissa. Siten myös valtion teknillisiin oppilaitoksiin ja valtion sairaanhoito-oppilaitoksiin, joissa voimassa olevien säännösten mukaan on neuvottelukunnat, tulevat johtokunnat. Johtokunnan tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella ja määrätään tarvittaessa johtosäännössä. Johtokuntaan kuuluu viisi jäsentä ja kullekin heistä valittava varajäsen ja sen asettaa ylläpitäjä. Valtion oppilaitosten johtokunnat asettaa pykälän 4 momentin mukaan ammattikasvatushallitus tai lääninhallitus sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Asetuksella on tarkoitus säätää luonteeltaan valtakunnallisten oppilaitosten johtokuntien asettaminen ammattikasvatustalituksen tehtäväksi.

Johtokunnan asettaminen jokaiseen oppilaitokseen on tärkeää paitsi asioiden hoitamisen kannalta myös siitä syystä, että johtokunnassa olevat 2 momentissa tarkoitetut edustajat olisivat samasta oppilaitoksesta. Hallitus pitää myös tärkeänä, että johtokunnan kokoonpano määrättäisiin muun ohella siten, että siinä olisivat edustettuina asianomaisen alan työntekijä- ja työnantajatahot tai edustavimmat järjestöt.

Oppilaitoksen palveluksessa olevien ja opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi sekä asioiden monipuolisen käsittelyn varmistamiseksi pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että ammatillista peruskoulutusta antava oppilaitoksen johtokuntaan valitsevat päätoimiset opettajat yhden, muu henkilökunta yhden ja opiskelijat kaksi edustajaa. Nykyisistä kunnallisista ja yksityisistä oppilaitoksista koskevista säännöksistä poiketen heillä on ehdotuksen mukaan läsnäolo- ja puheoikeus kaikissa asioissa. Läsnäolo- ja puheoikeuteen perustuvaan ratkaisuun on päädytty siitä syystä, että johtokunnan päätöksenteko on tällöin sopusoinnussa kunnallisen it-

sehallinnon ja kunnallisen päätöksentekojärjestelmän kanssa. Ammatillisen oppilaitoksen johtokunta olisi ehdotuksen mukaan varsin itsenäinen toimintayksikkö verrattuna esimerkiksi koululautakunnan alaisena toimivaan lukion johtokuntaan. Opettajien, muun henkilökunnan ja opiskelijoiden edustajien valinnasta säädettäisiin tarkemmin asetuksella muun muassa siten, että heidät valitaan kokouksissa, jotka rehtori kutsuu koolle. Ehdotuksen mukaan 2 momentin säännökset eivät koske ammatillisia erikoisoppilaitoksia.

Kuntainliiton ylläpitämässä oppilaitoksessa saattaa olla tarkoituksenmukaista, että johtokuntana toimii sen liittohallitus. Tämä on tehty mahdolliseksi pykälän 3 momentissa. Tällöin liittohallituksen jäsenet ovat johtokunnan 1 momentissa tarkoitettuja jäseniä.

8 §. *Neuvottelukunta.* Ammatillisen koulutuksen ajan tasalla pitämistä ja kehittämistä varten voi oppilaitoksella olla yksi tai useampia neuvottelukuntia. Oppilaitokseen, jossa on toisistaan poikkeavia koulutusaloja, voi olla tarkoituksenmukaista perustaa useampia neuvottelukuntia. Milloin samalla ylläpitäjällä on useampia oppilaitoksia, voidaan niille asettaa yhteinen neuvottelukunta. Myös eri ylläpitäjät voivat sopia yhteisestä neuvottelukunnasta. Ylläpitäjä asettaa neuvottelukunnan ja valtion oppilaitosten osalta ylläpitäjän asemassa toimii johtokunta.

9 §. *Opettajakunta.* Opettajakuntaan kuuluvat rehtori, apulaisrehtori, aikuiskoulutus- tai kurssiosaston johtaja sekä päätoimiset opettajat. Näin ollen myös päätoimiset tuntiopettajat ovat opettajakunnan jäseniä. Opettajakunta voi esimerkiksi suurissa oppilaitoksissa jakautua jaostoihin johtosäännössä tarkemmin määrättävällä tavalla. Koulutusaloittaisen jaon ohella opettajakunta voi jakautua myös muita, esimerkiksi taivoitejohtamiseen, liittyviä tehtäviä varten.

Opettajakunnan ja sen jaostojen tehtävät liittyvät ennen kaikkea oppilaitoksen kasvatuksen ja opetuksen kehittämiseen ja suunnitteluun. Tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella ja oppilaitoskohtaisesti johtosäännössä. Eräät opettajakunnan tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että ne tulee käsitellä koko opettajakunnan kokouksessa. Tällainen on muun muassa ehdokkaiden asettaminen johtokuntaan valittavaksi opettajaksi.

10 §. *Rehtori.* Ammatillisessa oppilaitoksessa on aina rehtori. Rehtori on oppilaitoksen hallintoelin ja tämän hallintoelimen tehtävät hoitaa joko rehtorin viran tai toimen haltija taikka opettajien keskuudesta rehtoriksi valittu opettaja.

Viimeksi mainitussa tapauksessa rehtori valitaan asetuksella tarkemmin säädettävällä menettelyllä. Tarkoitus on säätää menettelystä, jossa oppilaitosmuodosta riippuen ammattikasvatushallitus tai johtokunta valitsee rehtorin siten, että opettajakunnalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi ennen valintaa.

Rehtori on oppilaitoksen toiminnan kannalta keskeinen henkilö, joka kantaa ensisijaisen vastuun oppilaitoksen toiminnan sujuvuudesta ja tuloksellisuudesta. Tehtävät koostuvat opetus- ja kasvatustyön johtamisesta, ohjaamisesta ja valvomisesta sekä hallinnosta. Useimmissa tapauksissa on tarkoituksenmukaista, että rehtorille kuuluu myös opetustehtäviä. Myös rehtorin tehtävistä säädetään asetuksella ja annetaan tarvittavat oppilaitoskohtaiset määräykset johtosäännössä.

11 §. *Apulaisrehtori ja vararehtori.* Ammatillisessa oppilaitoksessa voi olla sen koosta ja koulutusaloista sekä opetuskielistä riippuen yksi tai useampia apulaisrehtoreita. Myös sivukoulua varten voi olla oma apulaisrehtorinsa. Oppilaitoksessa, jossa ei ole apulaisrehtoria, on vararehtori. Apulaisrehtori voi olla joko apulaisrehtorin viran tai toimen haltija taikka opettajien keskuudesta apulaisrehtoriksi valittu opettaja. Viimeksi mainitussa tapauksessa samoin kuin vararehtoria valittaessa on tarkoitus säätää asetuksella menettelystä, joka vastaa edellä selostettua rehtorin valintaa niissä tapauksissa, joissa rehtori on opettajan viran tai toimen haltija.

Apulaisrehtori toimii pysyvästi rehtorin apuna, kun taas vararehtori on rehtorin sijainen, joka toimii vain rehtorin ollessa estynyt. Rehtorin ja apulaisrehtorin keskinäisestä tehtävien jaosta päättää johtokunta, jollei johtosäännössä toisin määrätä.

12 §. *Oppilaskunta.* Ammatillista peruskoulusta antavassa oppilaitoksessa on ehdotuksen mukaan oppilaskunta, johon kuuluvat kaikki vakinaiset opiskelijat.

Oppilaskunnan tehtävät liittyvät ensisijaisesti opiskelijoiden yhteistoiminnan ja oppilaitoksen toiminnan suunnitteluun ja edistämiseen. Asetuksella säädetään tarkemmin tehtävistä ja johtosäännössä määrätään tarvittavat oppilaitoskohtaiset asiat.

Siinä tapauksessa, että oppilaitoksessa toimii vakinaisten opiskelijoiden muodostama opiskelijayhdistys, voi oppilaitoksen johtokunta hakemuksesta päättää, että mainittu yhdistys hoitaa oppilaskunnalle asetetut tehtävät. Mikäli oppilasyhdistyksen katsotaan säännöiltään edustavan kaikkia vakinaisia opiskelijoita, on hakemukseen

suostuttava. Asetuksella on tarkoitus säätää, että muutosta myös kunnallisen oppilaitoksen johtokunnan mainitussa asiassa tekemään päätökseen haetaan ammattikasvatushallitukselta.

13 §. *Oppilaitostoimikunta.* Pykälän mukaan ammatillista peruskoulutusta antaviin oppilaitoksiin voitaisiin perustaa oppilaitostoimikuntia opettajien, muun henkilökunnan ja opiskelijoiden yhteistyötä varten. Asetuksella on tarkoitus säätää, että mainitut ryhmät olisivat oppilaitostoimikunnassa edustettuina kukin yhtä suurella määrällä kolmikantaperiaatteen mukaisesti.

14 §. *Johtosääntö.* Oppilaitoskohtaisten määräysten osalta on keskeinen asiakirja oppilaitoksen johtosääntö. Johtosäännössä määrätään oppilaitoksen toiminnan yleisistä perusteista, joilla täsmennetään oppilaitoksen tehtävää, ylläpitämistä ja muita keskeisiä seikkoja ja joita ei ole säädelty lailla, asetuksella, ylläpitämisluvalla tai ylläpitäjän säännöllä. Edellä 7—13 §:n perustelujen yhteydessä on viitattu johtosääntöön, jolla tarkennetaan oppilaitoskohtaisesti hallintoa koskevia määräyksiä.

Valtion ja yksityisen ammatillisen oppilaitoksen johtosäännön hyväksyy johtokunta ja sen vahvistaa ammattikasvatushallitus tai lääninhallitus sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Asetuksella säädettäisiin luonteeltaan valtakunnallisten oppilaitosten samoin kuin ammatillisten erikoisoppilaitosten johtosäännön vahvistaminen ammattikasvatushallituksen tehtäväksi. Kunnallisen oppilaitoksen johtosäännön hyväksyy ehdotuksen mukaan kunnanvaltuusto tai liittovaltuusto vastaavasti kuin yleensäkin kunnalliset johtosäännöt hyväksytään.

4 luku

Työaika ja opetus

15 §. *Lukuvuosi.* Ammatillisten oppilaitosten lukuvuosi ehdotetaan 1 momentissa yhtenäistettäväksi siten, että se kaikissa oppilaitoksissa alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Tällä säännöksellä ei kuitenkaan määrätä sitä, milloin oppilaat oppilaitokseen otetaan ja milloin opetus alkaa tai päättyy. Säännöksellä on merkitystä eräissä virkaehtosopimusten soveltamista ja valtion rahoitusta koskevissa asioissa.

Ammatillisen peruskoulutuksen vuotuisten työpäivien määrä vaihtelee nykyisin 140 päivästä 225 päivään. Ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen oppilaiden vuotuisesta työpäi-

vien ja työviikkojen määrästä säädetään pykälän 2 momentin mukaan asetuksella. Ammatillisen erikoisoppilaitoksen oppilaiden työpäivien tai -viikkojen määrä vaihtelee eri koulutusaloilla ja erilaatuksilla kursseilla siinä määrin, että säännösten tulee olla oppilaitoskohtaisia. Tästä syystä näiden oppilaitosten työpäivien ja työviikkojen määrästä ehdotetaan määrättäväksi johtosäännössä.

16 §. *Opetuskieli.* Oppilaitosten opetuskielenä olisi suomi tai ruotsi. Saamelaisten kotiseutualueella opetusta voidaan antaa myös saamen kielellä. Saamelaisten kotiseutualue käsittää saamelaisvaltuuskunnasta annetun asetuksen (824/73) mukaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueet sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevan Lapin paliskunnan alueen.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa oppilaille voidaan antaa toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opetusta myös näillä kielillä. Eräillä koulutusaloilla voi olla tarpeen käyttää myös vieraskielisiä asiantuntijoita ja oppimateriaaleja. Muun muassa näistä syistä ehdotetaan säädettäväksi, että muidenkin aineiden kuin kielten opetuksessa saadaan opetuskielenä tilapäisesti käyttää muuta kuin oppilaitoksen opetuskieltä.

17 §. *Opetuksen järjestämisen perusteet.* Ammatillinen peruskoulutus rakentuu ehdotuksen mukaan peruskoulun tai lukion oppimäärälle. Myös aikaisempi peruskoulun oppimäärää vastava oppimäärä tuottaa oikeuden opiskella peruskoulupohjaisilla linjoilla, koska muussa lainsäädännössä on peruskoulu säädetty näiden kanssa rinnasteiseksi tuottaessaan oikeuksia päästä koulutukseen. Eräillä koulutusaloilla on työtehtävien asettamien vaatimusten takia tarpeen, että ammatillinen peruskoulutuskin rakentuu aikaisemmalle ammatilliselle peruskoulutukselle.

Keskiasteen koulutuksen kehittämisestä annetun lain mukaan peruskoulupohjainen ammatillinen peruskoulutus annetaan peruslinjoittain ja eräissä tapauksissa opintolinjoittain. Lukiopohjainen ammatillinen peruskoulutus annetaan opintolinjoittain. Peruslinjoista ja opintolinjoista määrää valtioneuvosto keskiasteen koulutuksen kehittämishjelmassa.

Ammatillinen lisäkoulutus on varsin monimuotoista, mistä syystä ei ole tarkoituksenmukaista sitoa sen järjestämistä yksityiskohtaisesti. Nykyinen ammatillinen lisäkoulutus vaihtelee kiinteämuotoisesta koulumaisesti annetusta opetuksesta lyhyisiin kursseihin. Siitä syystä ehdotetaan ammatillinen lisäkoulutus järjestettäväksi jatkolinjoina, kursseina tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla, kuten etäopetuksena. Asetuk-

sella on tarkoitus tehdä mahdolliseksi sekä perustettäväksi lisäkoulutuksen järjestäminen myös aikuisille iltaisin.

18 §. *Koulutuspituus.* Peruskoulupohjainen ammatillinen peruskoulutus kestää vähintään kaksi lukuvuotta keskiasteen koulunuudistuksessa hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti. Lukio-pohjainen ammatillinen peruskoulutus on eräissä tapauksissa lyhyempää kuin kaksi vuotta. Kun tämä koulutus antaa saman kelpoisuuden kuin peruskoulupohjainen, on opiskelijoiden laajemman yleissivistävän pohjan johdosta tarkoituksenmukaista, että koulutus voi olla vastaavaa peruskoulupohjaista koulutusta lyhyempää, kuitenkin vähintään yhden lukuvuoden kestävä. Opiskelijoiden iän ja työkokemuksen tai muun vastaavan erityisen syyn takia on kuitenkin tarkoituksenmukaista tehdä mahdolliseksi tästä pääsäännöstä poikkeaminen. Sen takia ehdotetaan, että asetuksella voitaisiin säätää näistä edellytyksistä. Peruslinjoilla ja opintolinjoilla järjestettävän koulutuksen pituudesta valtioneuvosto määrää keskiasteen koulutuksen kehittämissuunnitelmassa.

Aikuiskoulutuksena järjestettävässä ammatillisessa peruskoulutuksessa ei koulutuspituutta ole kaikissa tapauksissa tarkoituksenmukaista määrätä yhtä pitkäksi kuin nuorisoikaisille järjestetyssä koulutuksessa, koska opetusjärjestelyt saattavat olla poikkeavia. Hyväksi voidaan käyttää muun muassa etäopetusta ja iltaopetusta, jolloin itseopiskelun kautta opetusta voidaan huomattavastikin tiivistää ja lisäksi jättää joitakin opetusta välillisesti palvelevia aineita pois.

19 §. *Opetussuunnitelmat.* Tarpeellisen yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi ja oppilaitosten antaman opetuksen tason varmistamiseksi on tarpeellista, että ammattikasvatushallitus laatii ja hyväksyy valtakunnalliset opetussuunnitelmien perusteet. Näihin ammattikasvatushallitus sisällyttää opetussuunnitelman laatimisen kannalta keskeiset asiat, joiden tulee olla asianomaisen alan oppilaitoksissa yhtenevät. Ammattikasvatushallitus huolehtii myös valtakunnallisten opetussuunnitelmien perusteiden pitämisestä yhteiskunnan ja työelämän vaatimusten tasalla. Oppilaitoskohtaisesta opetussuunnitelmasta päättäisi oppilaitoksen johtokunta. Asetuksella on tarkoitus antaa riittävästi oppilaitoskohtaista liikkumavaraa ammattikasvatushallituksen ohjeiden mukaisesti alueellisten ja paikallisten tarpeiden huomioon ottamiseksi. Samoin asetuksella säädettäisiin aikuiskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmista.

Lisäkoulutuksen monimuotoisuuden vuoksi sen opetussuunnitelmien vahvistamisesta ehdotetaan säädettäväksi asetuksella. Jatkolinjoina järjestettävän lisäkoulutuksen opetussuunnitelmiin noudatettaisiin samoja säännöksiä kuin ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmiin.

20 §. *Opetusryhmät.* Opetusryhmien muodostamisen perusteista ehdotetaan säädettäväksi asetuksella ja tarvittaessa määrättäväksi opetusministeriön päätöksellä. Opetusryhmien koot vaihtelevat nykyisin oppilaitosmuodosta ja opetusalaista riippuen. Asetuksella on tarkoitus säilyttää opetusryhmäkoot eri alojen oppilaitoksissa toistaiseksi nykyisten säännösten tai määräysten mukaisina siihen saakka, kun säännökset saadaan uudistetuiksi tuntikehysjärjestelmän pohjalta. Opetusministeriö on käynnistänyt asiaa koskevan selvitystyön.

5 luku

Opiskelijat

21 §. *Opiskelijaksi ottaminen.* Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijaksi ottamisen perusteista ehdotetaan säädettäväksi asetuksella ja tarvittaessa määrättäväksi valtioneuvoston päätöksellä. Lakiehdotuksen 17 §:n mukaan ammatillinen peruskoulutus rakentuu peruskoulun tai lukion oppimäärälle taikka eräissä tapauksissa ammatilliselle koulutukselle. Näiden perusteiden ohella saattaa olla tarpeellista säätää terveydentilaa ja ikää koskevia sekä mahdollisesti muita perusteita opiskelijaksi ottamiselle.

Nykyinen yhteinen oppilasvalinta ehdotetaan säilytettäväksi. Järjestelmän yhtenä tavoitteena on, että peruskoulusta ja lukiosta pyrkivät voivat samalla kertaa hakeutua kaikkiin ammatillisiin oppilaitoksiin.

Yksityisopiskelijajärjestelmä ehdotetaan pysyttäväksi siten, että ammattikasvatushallitus antaa tarkempia ohjeita yksityisopiskelijoiden ottamisesta. Näiden ottaminen on oppilaitokselle velvollisuus. Yksityisopiskelijat eroavat varsinaisista opiskelijoista siten, että he eivät yleensä osallistu opetukseen, vaan vain tenttivät opetussuunnitelman mukaiset oppimäärät. Yksityisopiskelijoihin ei sovelleta tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen opiskelijoita koskevia säännöksiä.

Ammatilliseen lisäkoulutukseen otettavat opiskelijat ovat monessa tapauksessa sidoksissa tiettyyn työnantajaan tai heiltä edellytetään aikai-

sempaa ammatillista koulutusta tai työelämässä toimimista, minkä vuoksi ammatillisen erikoisoppilaitoksen opiskelijaksi ottamisen perusteista ehdotetaan määrättäväksi johtosäännössä.

22 §. *Opiskelijan velvollisuudet.* Pykälän 1 momentissa asetetaan opiskelijan velvollisuudeksi oppilaitoksen järjestyssääntöjen noudattaminen. Tällä pyritään turvaamaan häiriötön opetus kaikille opiskelijoille sekä asettamaan rajat oppilaitoksen käyttämälle rankaisemisvallalle.

Oppilaitokselle on välttämätöntä säilyttää valta ojentaa ja rangaista opiskelijaa. Ensisijaisesti tulisi pyrkiä keskusteluilla, vahingon sovitteilla, neuhutella tai muilla vastaavilla keinoilla saamaan aikaan tarvittava työrauha tai asianmukainen suhtautuminen opiskeluun. Johtokunnalle ehdotetaan annettavaksi valta erottaa määräajaksi opiskelija, jota ei ole muilla keinoilla saatu ojentettua. Asetuksella on tarkoitus säätää rehtorin käyttöön tulevaisuuden kurinpitokeinoksi muistutus. Lisäksi asetuksella on tarkoitus säätää johtokunnalle valta evätä opiskelijalta oikeus oppilasasuntolassa asumiseen. Tämä ei estä hänen opiskeluaan ja toimenpidettä voidaan käyttää vain oppilasasuntolassa tehtyjen rikkeiden johdosta. Opiskelijan rankaisemisessa korostuvat oikeusturvapäätökset, jotka edellyttävät toisaalta asian riittävän perinpohjaista ja tehokasta selvittämistä, ja toisaalta kohtuullista nopeutta. Näistä menettelytavoista on tarkoitus säätää asetuksella siten, että yleiset oikeusturvan perusteet, kuten asianosaisten kuuleminen, esteellisyysäännökset, muutoksenhaun mahdollisuus ja muut asiaan vaikuttavat näkökohdat otetaan huomioon.

Ammatillisiin erikoisoppilaitoksiin ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa opiskelijan velvollisuuksia ja ojentamista koskevia säännöksiä. Näitten oppilaitosten opiskelijat ovat yleensä työsuhteessa oppilaitoksen ylläpitäjään ja jäsenyhteisöön, minkä vuoksi heidän käyttäytymistään voidaan säädellä työsopimuslailla.

6 luku

Virat ja toimet sekä henkilöstö

23 §. *Virat ja toimet.* Valtion oppilaitosten henkilöstön oikeusasema järjestetään uudistettavassa virkamieslainsäädännössä, minkä vuoksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi tätä tarkoittava viittaussäännös. Erään virkamiesryhmän ovat valtion oppilaitoksissa muodostaneet tuntiopettajat, jotka uuden virkamieslain mu-

kaan ovat tilapäisiä virkamiehiä. Tämän vuoksi on tarpeen määritellä tuntiopettajan käsite.

Sen johdosta, että virkanimikkeiden on syytä olla yhtenevät riippumatta ammatillisen oppilaitoksen omistuspohjasta, ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että myös kunnallisen ammatillisen oppilaitoksen viroista ja yksityisen ammatillisen oppilaitoksen toimista säädetään asetuksella. Kunnallisten oppilaitosten tuntiopettajien aseman selventämiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että kyseiset henkilöt ovat virkasuhteisia. Vastaavasti yksityisten oppilaitosten tuntiopettajat ovat työsuhteisia. Tällöin voidaan valtion ja kunnallisten oppilaitosten tuntiopettajista tehdä virkaehtosopimus ja yksityisten oppilaitosten tuntiopettajista toimiehtosopimus.

Kunnallisten oppilaitosten virat ja viran haltijat ovat kunnallisten säännösten mukaisessa palvelussuhteessa. Lakiehdotuksen 6 luvussa kuitenkin ehdotetaan tähän poikkeuksia, joita ovat muun muassa virkojen nimet, kelpoisuusehdot sekä viran haltijan siirtäminen ja tehtävät. Näistä seikoista ehdotetaan säädettäväksi eräiltä osin asetuksella. Tämän lisäksi valtioneuvosto ja opetusministeriö voi myöntää erivapauden kelpoisuusehdoista myös kunnallisen oppilaitoksen opettajan virkaan.

24 §. *Virkojen ja toimien kelpoisuusvaatimukset.* Ammatillisten oppilaitosten viran tai toimen haltijoiden sekä tuntiopettajien kelpoisuusvaatimuksista ehdotetaan säädettäväksi asetuksella. Tarkoituksena on nykyaikaistaa ja mahdollisuuksien mukaan yhtenäistää kelpoisuusvaatimuksia. Kaikilta uusilta opettajilta tultaisiin vaatimaan alan opettajankoulutus. Lisäksi keskiasteen koulun uudistuksen yhteydessä on tarvetta säätää eräiden uusien aineiden opettajien kelpoisuusvaatimuksista.

Hallitusmuodon sekä asian ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä annetun lain (79/22) nojalla valtioneuvosto voi myöntää erivapauden valtion virkaan vaadittavasta asetuksella säädetystä kelpoisuusehdosta siltä osin, kun kelpoisuusehtona on korkeakoulututkinto ja muilta osin toimivalta on asianomaisella ministeriöllä. Näitä säännöksiä vastaavasti ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että valtioneuvosto voisi myöntää erivapauden kunnallisen ja yksityisen ammatillisen oppilaitoksen asetuksella säädetystä yliopistossa tai muussa korkeakoulussa suoritettavaa tutkintoa edellyttävistä kelpoisuusehdoista ja opetusministeriö muista asetuksella säädetystä kelpoisuusehdoista. Näin erivapauden hakija voi samalla päätöksellä saada kelpoisuuden

valtion, kunnallisen ja yksityisen oppilaitoksen kelpoisuusehdoista.

25 §. *Viran tai toimen haltijan siirtäminen.* Keskiasteen koulunuudistukseen liittyen on annettu laki eräiden virkojen ja toimien täyttämisestä keskiasteen koulunuudistuksen yhteydessä (819/81). Lisäksi valtion virkamiesten oikeusaseman uudistamisen yhteydessä luodaan laajalle ulottuva virkamiesten siirtämismenettely, joka koskee myös valtion oppilaitosten opettajia. Säännöksellä on tarkoitus viitata näihin kahteen säännöstöön sekä viran tai toimen haltijain oikeuksista ja velvollisuuksista, kun virka tai toimi lakkautetaan, annettuun lakiin (182/31) siihen saakka, kun sitä sovelletaan. Keskiasteen uudistukseen liittyvä laki on määräaikainen ja voimassa vuoden 1992 loppuun.

26 §. *Viran tai toimen haltijan tehtävät.* Oppilaitoksen toiminta edellyttää, että opettajan tehtäviin kuuluu muutakin kuin varsinaisen opetus. Yhdenmukaisen toimenkuvan säilyttämiseksi opettajan tehtävien säännöstäminen on tarpeellista. Tästä syystä ehdotetaan, että asetuksella voidaan säätää opettajan tehtävistä ja että johtosäännössä voidaan määrätä mahdollisista oppilaitoskohtaisista sovellutuksista. Ammatillisen koulutuksen monimuotoisuudesta johtuen opettajan tehtävät jonkin verran vaihtelevat oppilaitosmuodottain.

27 §. *Yksityisen oppilaitoksen henkilöstön asema.* Yksityisen ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen opettajat ovat työsopimuslain mukaisessa työsopimussuhteessa. Koska kuitenkin menettely monissa opettajan oikeusasemaa koskeissa kysymyksissä on tarkoituksenmukaista yhtenäistää riippumatta oppilaitoksen omistuspohjasta, ehdotetaan, että toimien täyttämiseen sekä virantoimituksen keskeyttämiseen ja toimen haltijan yleisiin velvollisuuksiin sovelletaan valtion virkamieslakia sitten kun se on tullut voimaan. Vastaavasti ehdotetaan, että myös kurinpitomenettely ja virantoimituksesta pidättäminen toteutettaisiin valtion virkamieslain säännösten mukaisesti, jolloin ammattikasvatushallituksen yhteyteen asetettu virkamieslautakunta toimii valtion oppilaitosten lisäksi myös yksityisten oppilaitosten virkamieslautakuntana. Näin ollen lakiehdotuksen 27 §:n säännökset merkitsevät eräissä suhteissa poikkeamista työsopimuslain ja työsopimuksen irtisanomismenettelystä annetun lain säännöksistä.

28 §. *Eläketurva.* Valtion ammatillisen oppilaitoksen palveluksessa olevan henkilön eläketurvaan noudatetaan valtion eläkelakia (280/66) ja

kunnallisen oppilaitoksen palveluksessa olevan henkilön eläketurvaan kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakia (202/64), mistä ehdotetaan otettavaksi viittraussäännös pykälän 1 momenttiin.

Yksityisen oppilaitoksen palveluksessa olevien henkilöiden eläketurva ehdotetaan pääsääntöisesti järjestettäväksi eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lain (382/69) mukaisesti. Tämä merkitsisi muutosta yksityisten maatalousalan, koti- ja laitostalous- sekä käsi- ja taideteollisuusoppilaitosten rehtorien ja opettajien osalta, joiden eläketurva on voimassa olevien säännösten mukaan järjestetty suoraan valtion varoista. Myös yksityisten terveydenhuolto-oppilaitosten henkilökunta siirtyisi työntekijäin eläkelain (395/61) piiristä mainitun lain piiriin lukuunottamatta eräitä rehtoreita ja opettajia, joiden eläketurva on tarkoituksenmukaista säilyttää evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/66) mukaisena. Yksityisen oppilaitoksen palveluksessa olevista muista kuin rehtorista ja opettajista kuuluisivat muutoin ehdotetun eläketurvan piiriin edelleenkin ne henkilöt, joiden toimet ovat ennen ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 1 päivänä tammikuuta 1986 tapahtunutta voimaantuloa kuuluneet valtionosuuden ja mainitun eläketurvan piiriin ja vastaisuudessakin vain tarpeellinen lisähenkilöstö, jonka palkkaukseen oppilaitos saa valtionavustusta.

7 luku

Kiinteistö ja irtaimisto

29 §. *Kiinteistö ja irtaimisto.* Pykälän 1 momentin mukaan tulee oppilaitoksella olla tarkoitukseensa hyväksytty rakennus tai huoneisto. Mikäli rakennus on rakennettu alunperin ammatillisen oppilaitoksen tarpeisiin, on rakentamissuunnitelmia hyväksyttäessä hyväksytty myös rakennus tai huoneisto. Mikäli oppilaitos toimii vuokratiloissa tai muutoin muuta tarkoitusta kuin oppilaitostoimintaa varten rakennetuissa tiloissa, tulee huoneisto tai rakennus erikseen hyväksyä. Eräillä koulutusaloilla, varsinkin maatalousalan sekä kotitalous- ja metsäopetuksessa, mutta jonkin verran myös muilla aloilla, tarvitaan maa- ja vesialueita, joita voidaan käyttää opetukseen. Oppilaitokselle tarpeellinen kalusto, opetusvälineet ja kirjasto sekä muu irtaimisto on myös niiden mahdollinen yhteiskäyttö huomioon ottaen hankittava oppilaitoskohtaisesti siten, että

oppilaitos pystyy toimimaan tavoitteensa saavuttaen.

30 §. *Kiinteistön ja irtaimiston käyttäminen.* Oppilaitosten tilojen ja irtaimiston yhteiskäyttö siten, että useimmat oppilaitokset käyttävät hyväkseen olemassa olevaa kiinteistöä, huoneistoa tai irtaimistoa, perustuu asetuksella säädettyihin edellytyksiin. Oppilaitoksen tiloja ja irtaimistoa voidaan käyttää myös muihin tarkoituksiin. Ylläpitäjä voi määrätä käytön korvauserusteista, jotka tulee kuitenkin määrätä sellaisiksi, ettei tilojen tarkoituksenmukainen käyttö esty. Johtosäännöllä voidaan korvauserusteista päättäminen siirtää myös muulle viranomaiselle, esimerkiksi koulun johtokunnalle.

8 luku

Erinäisiä säännöksiä

31 §. *Ammatillinen erityisopetus.* Muussa ammatillisessa oppilaitoksessa kuin ammatillisessa erityisoppilaitoksessa järjestettävästä erityisopetuksesta säädetään asetuksella ja määrätään asetuksen nojalla opetusministeriön päätöksellä tai ammattikasvatushallituksen määräyksillä. Näitä säännöksiä voidaan tarkentaa johtosäännöllä. Mainituilla säännöksillä ja määräyksillä säädelään vain niitä poikkeuksia, jotka ovat tarpeen erityisopetuksen järjestämiseksi. Koska erityisopetuksen järjestämiseksi tavallisessa ammatillisessa oppilaitoksessa tarvitaan vielä lisää kokemuseräistä tietoa ja koska opiskelijoiden vammaisuuden vuoksi erityisopetuksen järjestelyt ovat varsin erilaisia, asetuksen säännösten tulee olla joustavia.

Sellaista opiskelijaa varten, joka ei vammansa vuoksi muuten pysty osallistumaan opetukseen, voi lääninhallituksen luvalla ja opetusministeriön määräämin perustein oppilaitoksessa olla koulunkäyntiavustaja. Kyseessä ovat nimenomaan koulunkäyntiä avustavat henkilöt. Muilta osin mahdollinen vaikeasti vammaisen opiskelijan tarvitsema tuki on järjestettävä sosiaalitoimen koskevan lainsäädännön perusteella.

32 §. *Ammatilliset erikoisoppilaitokset.* Ammatilliset erikoisoppilaitokset palvelevat yleensä tiettyä työelämän alaa tai työnantajaa. Tästä syystä näihin oppilaitoksiin ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa sellaisenaan oppilaitosten hallintoa, opetusta ja henkilöstöä koskevia säännöksiä, vaan niitä koskevat säännökset ja määräykset ehdotetaan tarpeellisen liikkumavaran luomiseksi

annettavaksi asetuksella ja sen nojalla opetusministeriön päätöksellä.

33 §. *Talousskoulut.* Ehdotuksen mukaan talousskoulunopetusta, joka poikkeaa varsinaisesta ammatillisesta perus- ja lisäkoulutuksesta, voi kuulua koti- ja laitostalousoppilaitokseen ja erityisesti syystä valtioneuvoston luvalla muuhunkin ammatilliseen oppilaitokseen ja siihen sovellettaisiin eräitä opetusta ja opiskelijoita koskevia säännöksiä. Tämän ohella koti- ja laitostalousoppilaitosta koskevien muiden säännösten kautta muun muassa talousskoulun viran ja toimen haltijat tulevat määritellyiksi. Ammattikasvatushallitus voi antaa tarvittaessa talousskouluista tarkempia määräyksiä, koska niiden asema saattaa kouluittain vaihdella varsin voimakkaasti.

34 §. *Väliaikainen ammatillinen koulutus.* Tähän saakka rahoitussäännöksiin järjestetystä väliaikaisesta ammatillisesta koulutuksesta ehdotetaan järjestelmän pysyvyyden vuoksi otettavaksi säännös oppilaitoslakiin. Kun järjestelmä on tarkoitettu nopeisiin ja usein paikallisiin koulutuksen järjestämisen tarpeisiin, on tarpeen voida poiketa esimerkiksi opiskelijaksi ottamista koskevista säännöksistä. Niin ikään tarkoituksena on siirtää päätösvalta väliaikaisen ammatillisen koulutuksen järjestämisestä pääosin lääninhallitukseen.

35 §. *Kokeilu.* Kokeilussa on yleensä tarpeellista poiketa oppilaitoksen toimintaa koskevista säännöksistä. Menettelystä ehdotetaan säädettäväksi asetuksella.

36 §. *Yhdistetty oppilaitos.* Edellä 6 §:n 4 momentissa tarkoitettussa yhdistetyssä oppilaitoksessa on tarkoituksenmukaista järjestää yhteiset toiminnot yhden oppilaitoksen tapaan. Näitä ovat lakiehdotuksen 3 luvussa tarkoitettujen hallinnon järjestämiseen liittyvät asiat. Sen sijaan esimerkiksi opetukseen, opiskelijaksipääsyvaatimukseen ja opettajien kelpoisuusvaatimukseen on tarpeen noudattaa asianomaista oppilaitosmuotoa koskevia säännöksiä.

37 §. *Oppilaitoksen nimen käyttö.* Ensisijaisesti oppilaitosten opiskelijoiden ja niissä järjestettävien tutkintojen suojaksi ehdotetaan, että lakiehdotuksen 1 §:ssä tarkoitettujen oppilaitosten nimityksiä saa käyttää vain oppilaitoksista, jotka ovat saaneet valtioneuvostolta ylläpitämistä perustamisluvan.

38 §. *Salassapitovelvollisuus ja tietojensaantioikeus.* Opettajien ja opiskelijoiden kurinpidon yhteydessä, erityisopetuksen järjestämisessä, terveystarkastuksissa ja mahdollisesti myös oppilaitokseen ottamista koskevissa asioissa sekä viran täytössä saattaa oppilaitoksen palveluksessa ole-

ville tai hallintoelinten jäsenille ja muille niiden kokouksiin osallistuneille henkilöille tulla sellaista yksityistä henkilöä koskevaa tietoa, joka on luonteensa vuoksi salassapidettävää. Pykälään on otettu kielto sivulliselle ilmaista tällaisia asioita, joita he tämän lain mukaisten tehtäviensä perusteella ovat saaneet tietää. Sivullisena on pidettävä myös muita salassapitovelvollisia silloin, jos heidän ei palvelussuhteensa tai luottamustoimensa vuoksi ole tarpeellista saada tietää salassapidettävää seikkaa.

Terveystenhoito-oppilaitosten ja sosiaalialan oppilaitosten opiskelijat joutuvat käytännöllisessä opetuksessa myös tekemisiin salassapidettävien tietojen kanssa. Tämän vuoksi ehdotetaan heidän salassapitovelvollisuudestaan säädettäväksi aseuksella.

Oppilaitoksen tehtävien hoitaminen edellyttää eräissä tapauksissa oikeutta saada asiaa koskevat tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Näiden saamisen varmistamiseksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa johtokunnalle ja rehtorille oikeutta saada kyseisiä tietoja valtion ja kunnan viranomaisilta.

39 §. *Muutoksenhaku.* Ehdotuksen mukaan tämän lain ja sen nojalla annettujen asetusten perusteella tehtyihin lääninhallituksen sekä valtion ja yksityisen oppilaitoksen johtokunnan päätöksiin haetaan muutosta hallintovalituksin ja kunnallisten oppilaitosten johtokunnan päätöksiin kunnallisvalituksin. Eräissä asioissa saattaa olla tarkoituksenmukaista, että muutoksenhaku tehdään ammattikasvatushallitukseen eikä lääninoikeuteen, kuten kunnallisvalituksen muutoksenhakutietä koskevat säännökset edellyttävät. Tästä syystä ehdotetaan, että kunnallisissa oppilaitoksissa voidaan asetuksen nojalla käyttää kunnallisvalituksen sijasta hallintovalitusta.

Eräät oppilaitosten toimintaan liittyvät päätökset ovat sellaisia, ettei muutoksenhaku ole tarkoituksenmukainen eikä tarpeellinen. Tästä syystä ehdotetaan, että asetuksella voidaan säätää muutoksenhakukieltoja.

Viran tai toimen haltijan sekä oppilaitoksen muun hallintoelimen kuin johtokunnan tekemiin päätöksiin ei ehdotuksen mukaan saisi hakea muutosta valittamalla. Nämä päätökset ovat pääosin sellaisia, joista valitus ei muutenkaan ole mahdollinen tai joissa, kuten oppilasarvostelussa, muutoksenhaku on tarkoituksenmukaista järjestää toisenlaisella menettelyllä. Koska johtokunnalle kuuluvia tehtäviä voidaan kuitenkin useiden laissa olevien säännösten nojalla johtosäännössä siirtää johtokunnan alaisen viran tai toimen haltijan päätettäväksi, on tarkoituksenmukaista,

että tällaisen päätöksen suhteen järjestetään poikkeava muutoksenhaku. Menettelyksi ehdotetaan sitä, että viran tai toimen haltijan päätökseen tyytymättömän tulee esittää kirjallinen vaatimus asian saattamisesta johtokunnan ratkaistavaksi. Vaatimus on esitettävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Viran tai toimen haltijan tehtävänä on viran puolesta saattaa asia johtokunnan ratkaistavaksi ja kirjallinen vaatimus voidaan esittää rehtorille.

Ammatillisten oppilaitosten opiskelijat ovat joskus vajaavaltaisia. Pykälän 5 momentin mukaan alaikäisen opiskelijan valitusoikeutta laajennetaan siten, että opiskelija saa aina hakea muutosta, jos huoltajalla on oikeus muutoksenhakuun.

Muutoksenhakua koskevista säännöksistä ammatilliseen erikoisoppilaitokseen on tarkoituksenmukaista soveltaa vain valtioneuvoston ja opetusministeriön päätöksiä koskevaa muutoksenhakukieltoa, koska muilta osin muutoksenhakujärjestelmä ei voi koskea tällaisen oppilaitoksen hallintoelimiä.

40 §. *Asetuksenantovaltuus.* Pykälään sisältyy tavanomainen asetuksenantovaltuus.

9 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

41 §. *Voimaantulo.* Yleisperusteluihin viitaten laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Laila ehdotetaan kumottavaksi pääosa nykyisestä ammatillisia oppilaitoksia koskevasta lainsäädännöstä. Lakiehdotuksen 1 §:n perusteluihin viitaten ei kuitenkaan lakeihin sisältyviä opettajankoulutusta koskevia säännöksiä kumottaisi. Ammattioppilaitoksista annetun lain 2 §:n 2 momentissa ja 6—9 §:ssä tarkoitettua kuntien oppilaspaikkavarauksjärjestelmää ehdotetaan sovellettavaksi siihen saakka kun koulutuksen järjestämisvelvollisuuteen ja -mahdollisuuksiin liittyvät kysymykset saadaan selvitettyksi.

Sen johdosta, että valtion virkamiehiä koskeva lainsäädäntö on eduskunnan käsiteltävänä, on pidetty tarkoituksenmukaisena ehdottaa, että tämän lain säännökset ottavat huomioon valtion virkamiesten oikeusaseman uudistamisen näkökohdat. Koska valtion virkamieslain voimaantulo on riippumaton tämän lain voimaantulosta, ehdotetaan, että virkamieslakiin kytkettyjä säännöksiä sovelletaan vasta asetuksella säädettävästä

ajankohdasta. Välikautena ehdotetaan valtion ja yksityisiin oppilaitoksiin sovellettavaksi eräin poikkeuksin tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

42 §. *Ylläpitämislupaa koskeva siirtymäsäännös.* Nykyiset kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten perustamisluvat ovat ehdotuksen mukaan voimassa 4 §:ssä tarkoitettuna ylläpitämislupana ja niihin nähden noudatetaan myös ylläpitämisluvan peruuttamista sekä sen sisällön laajentamista ja supistamista koskevia säännöksiä.

43 §. *Johtokuntaa koskeva siirtymäsäännös.* Kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten johtokunnat on valittu asiaa koskevan lain nojalla vuosiksi 1985—88. Vuoden 1989 alusta tulisivat pykälän mukaan sovellettaviksi uudet säännökset johtokunnan kokoonpanosta. Käytännössä tämä tarkoittaa noin kahden vuoden toimimista entisten säännösten nojalla valituilla johtokunnilla tämän lain voimaantulon jälkeen.

Valtion sairaanhoito-oppilaitosten ja valtion teknillisten oppilaitosten nykyiset neuvottelukunnat jatkavat ehdotuksen mukaan tämän lakiehdotuksen mukaisina johtokuntina toimikautensa päättämiseen saakka.

44 §. *Johtosääntöä koskeva siirtymäsäännös.* Oppilaitosten nykyiset ohjesäännöt korvataan 14 §:n mukaisella johtosäännöllä. Johtosäännön sisältö poikkeaa varsin paljon ohjesäännöstä. Oppilaitokselle ehdotetaan annettavaksi kahden vuoden siirtymäaika, jona aikana entistä ohjesääntöä noudatetaan johtosääntönä, jolleivät säännökset ole tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen vastaisia.

45 §. *Opetusta koskeva siirtymäsäännös.* Meillä on olemassa oleva keskiasteen koulunuudistus edellyttää, että ammatillinen koulutus on järjestetty keskiasteen koulutuksen kehittämiseksi annetun lain mukaisesti vuoden 1988 loppuun mennessä, jota ennen vielä voivat keskiasteen koulunuudistuksen ajoittamisesta annetun asetuksen (544/80) mukaisesti aloittaa entisten opetus suunnitelmien perusteella opettavat ryhmät. Näin ollen 17 §:stä, joka koskee peruslinja- ja opintolinjajärjestelmää ja 18 §:stä, joka koskee koulutuspiirittäisiä, on tarpeen poiketa siten, että vielä vuonna 1988 syksyllä vanhan järjestelmän mukaan aloitettu koulutus voidaan hoitaa loppuun. Käytännössä pisimmät opintolinjat ovat viisivuotisia, joten siirtymäkaudesta tulee varsin pitkä.

46 §. *Opettajia koskeva siirtymäsäännös.* Lakiehdotuksen 27 §:n mukaiset opettajan virat ja toimet saattavat erota nykyisestä varsin hajanai-

sesta järjestelmästä. Tällöin oppilaitoksen virat ja toimet joudutaan perustamaan tai järjestämään uudelleen. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista, että nimittävää viranomaisen voi lain 23 §:n 1 momentin ja 27 §:n voimaantullessa siirtää viran ja toimen haltijan hänen entistä virkaansa tai tointaan lähinnä vastaavaan virkaan tai toimeen ilman hakumenettelyä. Kun nykyiset opettajat on asetuksella tarkoitettu säätää kelpoisiksi muuttuneista kelpoisuusehdoista riippumatta, on siirto kelpoisuuden puolesta yleensä mahdollinen. Oppilaitosten toiminta saattaa kuitenkin supistua lain voimaantulosta riippumattomista syistä, jolloin siirto ei ole mahdollista.

1.2. Laki ammattikasvatustahallituksesta ja sen alaisesta piirihallinnosta

1 §. Pykälässä ehdotetaan, että lääninhallitukset toimivat myös ammattikasvatustahallituksen alaisina piirihallintoviranomaisina.

2 §. Pykälässä määritellään ammattikasvatustahallinto ja sen tehtävät. Tehtävät vastaavat pääsääntöisesti voimassa olevan ammattikasvatustahallituksesta annetun lain 1 §:n 1 momentissa ammattikasvatustahallitukselle säädetyistä tehtävistä.

3 §. Valtion henkilöstön oikeusasema järjestetään uudistettavassa virkamieslainsäädännössä, minkä vuoksi pykälään ehdotetaan otettavaksi tätä tarkoittavat viittaussäännökset.

4 §. Pykälän säännökset ammattikasvatustahallinnon alaisista oppilaitoksista ja muista toiminnoista vastaavat asiallisesti ammattikasvatustahallituksesta annetun lain 1 §:n säännöksiä ammattikasvatustahallituksen alaisista oppilaitoksista ja muista toiminnoista.

5 §. Pykälän 1 momenttiin sisältyvät säännökset mahdollisuudesta siirtää asetusteitse asioita opetusministeriöltä ammattikasvatustahallituksen ratkaistaviksi ja 2 momenttiin ammattikasvatustahallitukselta lääninhallituksen ratkaistaviksi.

6 §. Pykälään sisältyy tavanmukainen asetuk-senantovaltuus.

7 §. Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Ammattikasvatustahallituksen alaisia opettajanvalmistuslaitoksia ja muuta opettajankoulutusta koskevien asioiden käsittelyyn ehdotetaan noudattavaksi nykyisen lain säännöksiä siihen saakka, kun opettajankoulutusta koskevat säännökset saadaan uudistetuksi.

Koska valtion virkamieslain voimaantulo on riippumaton tämän lain voimaantulosta, ehdote-

taan pykälän 2 momentissa säädettäväksi, että virkamieslakiin kytkettyä 3 §:ää sovelletaan vasta asetuksella säädettävästä ajankohdasta. Välikautena sovellettaisiin tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

1.3. Laki ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

1 §. *Lain soveltamisala.* Lain soveltamisala, joka on määritelty ammatillisia oppilaitoksia koskevan lakiehdotuksen mukaan kumottavaksi tulevien lakien mukaisesti, ehdotetaan muutettavaksi mainitun lakiehdotuksen mukaiseksi.

3 §. *Valtionosuuden ja -avustuksen ehdot.* Valtionosuuden ja -avustuksen saamisen ehdoksi pykälän 1 kohdassa säädetty perustamislupa ehdotetaan muutettavaksi ylläpitämisluvaksi.

8 §. *Valtionavustus käyttökustannuksiin.* Muiden kuin rehtorien ja opettajien palkat sisältyvät lain 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuihin muihin oppilaitoksen käyttömenoihin, jotka valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti määrätään oppilaskohtaisina. Oppilaitoksen ylläpitäjälle kuuluvan eläkekustannusosuuden selvittämiseksi ehdotetaan pykälän 2 momenttiin lisättäväksi muun henkilökunnan palkat.

11 §. *Valtionavustus ammatillisille erikoisoppilaitoksille.* Koska tarkoituksena on ollut, että ammatillisen erikoisoppilaitoksen palveluksessa olevan henkilön eläketurva määräytyisi ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 1 päivänä tammikuuta 1986 tapahtuneen voimaantulon jälkeenkin eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lain mukaisesti, on pykälään tarpeen lisätä asiaa koskeva säännös.

16 §. *Korvaus yksityiselle oppilaitokselle.* Oppilaan kotikunnan korvaus yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjälle määräytyy oppilaitoksen lain 5 §:ssä tarkoitetuista valtionosuuteen oikeuttavista, oppilasta kohden lasketuista käyttökustannuksista. Korvausta määrättäessä ehdotetaan otettavaksi lisäksi huomioon lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu eläkekustannusosuus.

Voimaantulosäännöksen mukaan muutokset ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987. Jotta yksityisten oppilaitosten muun

henkilökunnan kuin rehtorien ja opettajien eläketurva ei eräissä tapauksissa ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 1 päivänä tammikuuta 1986 tapahtuneen voimaantulon myötä muuttuisi, ehdotetaan 8 §:n 2 momentin, 11 §:n 2 momentin ja 16 §:n 1 momentin säännöksiä sovellettavaksi mainitusta ajankohdasta.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ammatillisia oppilaitoksia koskevan lain nojalla tulee annettavaksi seuraavat eri oppilaitosmuotoja koskevat asetukset:

- asetus ammattioppilaitoksista,
- asetus hotelli- ja ravintolaoppilaitoksista,
- asetus kauppaoppilaitoksista,
- asetus koti- ja laitostalousoppilaitoksista,
- asetus käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksista,
- asetus maatalousalan oppilaitoksista,
- asetus merenkulkuoppilaitoksista,
- asetus metsä- ja puutalousoppilaitoksista,
- asetus sosiaalialan oppilaitoksista,
- asetus teknillisistä oppilaitoksista,
- asetus terveydenhuolto-oppilaitoksista sekä
- asetus ammatillisista erikoisoppilaitoksista.

Nämä asetukset sisältävät ammatillisia oppilaitoksia koskevaa lakia täydentävät säännökset oppilaitosten koulutusaloista, ylläpitämisestä, hallinnosta, työajasta ja opetuksesta, opiskelijoista, viroista ja toimista sekä henkilöstöstä, kiinteistöstä ja irtaimistosta, ammatillisesta erityisopetuksesta ja muutoksenhausta. Mainituissa asetuksissa on tarkoitus ottaa huomioon se, että oppilaitokset antavat opetusta varsin erilaisilla koulutusaloilla ja että oppilaitokset ovat valtion, kuntien tai kuntainliittojen taikka yksityisten ylläpitämiä.

Ammattikasvatushallitusta ja sen alaista piirihallintoa koskevan lain nojalla annettaisiin asetus ammattikasvatushallituksesta ja muutettaisiin lääninhallituksen kouluosastosta annettua asetusta (46/82).

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki ammattillisista oppilaitoksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan ammattikasvatushallituksen alaisiin ammatillisiin oppilaitoksiin, joita ovat

- 1) ammattioppilaitokset;
- 2) hotelli- ja ravintolaoppilaitokset;
- 3) kauppaoppilaitokset;
- 4) koti- ja laitostalousoppilaitokset;
- 5) käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset;
- 6) maatalousalan oppilaitokset;
- 7) merenkulkuoppilaitokset;
- 8) metsä- ja puutalousoppilaitokset;
- 9) sosiaalialan oppilaitokset;
- 10) teknilliset oppilaitokset;
- 11) terveydenhuolto-oppilaitokset; sekä
- 12) ammatilliset erikoisoppilaitokset.

Vammaisten ammattikouluihin sekä invalidien ammatillisiin oppilaitoksiin (*ammattillinen erityisoppilaitos*) sovelletaan tätä lakia, mikäli niiden osalta ei ole erikseen toisin säädetty.

Saamelaisalueen ammatillisesta koulutuskeskuksesta ja ammatillisten oppilaitosten opettajankoulutuksesta säädetään erikseen.

2 §

Ammatillisen oppilaitoksen tehtävät

Ammatillisen oppilaitoksen tehtävänä on järjestää sille määrättyä ammatillista peruskoulutusta ja lisäkoulutusta sekä muuta koulutustoimintaa. Ammatillinen erikoisoppilaitos antaa ammatillista lisäkoulutusta taikka oppilaitoksen ylläpitäjän tai sen jäsenyhteisön toiminnan harjoittamiseksi tarvittavaa koulutusta.

Ammatillisessa oppilaitoksessa voidaan järjestää myös oppilaitoksessa annettavaa koulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää palvelu-, tutkimus- ja työtoimintaa sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

3 §

Ammatillisen koulutuksen tavoitteet

Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on peruskoulun ja lukion kasvatustehtävää jatkaen tai työkokemukseen perustuen antaa yhteiskunnan ja työelämän sekä niiden kehittymisen edellyttämiä, ammattitaidon saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä jatko-opintojen harjoittamiseksi tarpeellisia valmiuksia.

Ammatillisen lisäkoulutuksen tavoitteena on täydennys-, jatko- ja uudelleen koulutuksen muodossa antaa ammatillisessa peruskoulutuksessa tai työssä hankitun ammattitaidon ylläpitämisen ja kehittämisen edellyttämiä valmiuksia.

2 luku

Ylläpitäminen ja lakkauttaminen

4 §

Ylläpitäminen ja lakkauttaminen

Valtioneuvosto voi myöntää kunnalle tai kuntainliitolle taikka rekisteröidylle suomalaiselle yhteisölle tai säätiölle luvan ammatillisen oppilaitoksen ylläpitämiseen. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että oppilaitos on koulutustarpeen vaatima. Luvansaajalla on oikeus ylläpitää tässä laissa tarkoitettua oppilaitosta siinä laajuudessa kuin lupaan sisältyvät määräykset ylläpitäjälle asetetusta koulutustehtävästä ja muista veloitteista edellyttävät. Valtioneuvosto voi ylläpitäjää kuultuaan peruuttaa ylläpitämisluvan, jos koulutustarpeen pysyvät muutokset sitä edellyttävät.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on voimassa myös, jos oppilaitoksen koulutustehtävää muutetaan tai olennaisesti laajennetaan tai supistetaan taikka jos oppilaitos lakkautetaan. Niin ikään oppilaitoksen sijaintipaikan ja opetuskielen muuttamiseen on saatava valtioneuvoston sekä nimen muuttamiseen opetusministeriön lupa.

Jos valtioneuvoston tai -avustuksen suorittaminen oppilaitokselle on pidätetty tai keskeytetty, ammattikasvatushallituksen on ylläpitäjää kuultuaan saatettava oppilaitoksen lakkauttamista tai supistamista koskeva kysymys ilman ylläpitäjän hakemustakin valtioneuvoston päätettäväksi.

Valtion oppilaitoksen perustamisesta, olennaisesta laajentamisesta ja supistamisesta sekä lakkauttamisesta päättää valtioneuvosto.

5 §

Toiminnan laajentaminen ja supistaminen

Oppilaitoksen koulutustehtävän olennaisella laajentamisella tarkoitetaan koulutuksen aloittamista uudella koulutusalueella tai koulutusasteella sekä aikuiskoulutus- tai kursiosaston ja sivukoulun perustamista ja olennaisella supistamisella koulutuksen supistamista tai lopettamista edellä tarkoitettussa laajuudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja vähäisempiin oppilaitoksen toiminnan muutoksiin antaa luvan lääninhallitus, jollei asetuksella tai sen nojalla opetusministeriön päätöksellä luvan antamista ole määrätty ammattikasvatushallituksen tehtäväksi. Ammattikasvatushallitus voi antaa luvan 1 momentissa tarkoitettuihin muutoksiin, jos ne ovat tilapäisiä.

6 §

Luovuttaminen ja yhdistäminen

Valtion ammatillinen oppilaitos voidaan muuttaa kunnalliseksi. Valtioneuvosto siirtää määräämnsä ehdoin oppilaitoksen kiinteän ja irtaimen omaisuuden omistusoikeuden korvauksetta tai kohtuullisesta korvauksesta kunnalle tai kuntainliitolle, joka on saanut 4 §:ssä tarkoitettun luvan.

Kunnallinen tai yksityinen oppilaitos voidaan ottaa valtion haltuun sen mukaan kuin oppilaitoksen ylläpitäjä ja valtio sopivat. Valtion puolesta sopimuksen tekee opetusministeriö.

Valtionosuutta tai -avustusta saavan oppilaitoksen ylläpitämisoikeuden saa luovuttaa toiselle valtioneuvoston luvalla.

Valtioneuvoston luvalla valtioneuvoston tai -avustusta saavia oppilaitoksia saadaan yhdistää ylläpitäjien hakemuksesta yhdeksi oppilaitokseksi (*yhdistetty oppilaitos*) sekä oppilaitokseen yhdistää toiseen oppilaitosmuotoon kuuluvaa koulutusta. Valtion oppilaitosten osalta tässä momentissa tarkoitettua toimenpiteestä päättää valtioneuvosto.

3 luku

Hallinto

7 §

Johtokunta

Ammatillisessa oppilaitoksessa on ylläpitäjän asettama johtokunta, joka vastaa oppilaitoksen toiminnasta ja jonka toimivaltaan kuuluu oppilaitoksen opetuksen ja muun toiminnan edistämistä ja valvontaa, hallintoa sekä muita oppilaitosta koskevia tehtäviä sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään. Johtokuntaan kuuluu vähintään viisi jäsentä. Kullekin jäsenelle on valittava henkilökohtainen varajäsen.

Ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen johtokuntaan valitsevat 1 momentissa mainittujen jäsenten lisäksi keskuudestaan päätoimiset opettajat yhden, muu henkilökunta yhden ja opiskelijat kaksi edustajaa sekä kullekin heistä henkilökohtaisen varaedustajan. Näillä edustajilla on oikeus olla läsnä johtokunnan kokouksessa ja käyttää siinä puhevaltaa.

Kuntainliiton ylläpitämän oppilaitoksen johtokuntana voi toimia sen liittohallitus ja sen 1

momentissa tarkoitettuina jäseninä liittohallituksen jäsenet.

Johtokunnan valinnasta säädetään asetuksella ja määrätään johtosäännössä. Valtion oppilaitoksen ylläpitäjälle tässä pykälässä tarkoitettua päätösvaltaa käyttää ammattikasvatushallitus tai lääninhallitus sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

8 §

Neuvottelukunta

Ammatillisen oppilaitoksen toiminnan edistämiseksi sekä oppilaitoksen ja työelämän välisten ja muiden tarpeellisten yhteyksien ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi oppilaitoksella voi olla yksi tai useampia ylläpitäjän asettamia neuvottelukuntia. Kahdella tai useammalla oppilaitoksella voi olla myös yhteinen neuvottelukunta, mikäli niillä on sama ylläpitäjä tai ylläpitäjät sopivat yhteisestä neuvottelukunnasta.

Valtion oppilaitoksen ylläpitäjälle tässä pykälässä tarkoitettua päätösvaltaa käyttää johtokunta.

9 §

Opettajakunta

Ammatillisen oppilaitoksen opettajakunnan muodostavat rehtori, apulaisrehtori, aikuiskoulutus- tai kurssiosaston johtaja ja päätoimiset opettajat. Opettajakunta voi jakaantua jaostoihin sen mukaan kuin johtosäännössä määrätään.

Opettajakunnan ja sen jaostojen tehtävänä on suunnitella ja edistää oppilaitoksen opetusta, kasvatusta ja muuta toimintaa sekä suorittaa muut tehtävät sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään.

10 §

Rehtori

Ammatillisessa oppilaitoksessa on rehtori.

Jollei oppilaitoksessa ole rehtorin virkaa tai tointa, valitaan rehtori opettajien keskuudesta siten kuin asetuksella säädetään.

Rehtorin tehtävänä on johtaa, ohjata ja valvoa oppilaitoksen opetus- ja kasvatustyötä ja muuta toimintaa, esitellä oppilaitosta koskevat asiat johtokunnan kokouksessa, jollei johtosäännössä ole toisin määrätty, sekä suorittaa hänelle määrätty hallinto- ja opetustehtävät. Tarkempia säännöksiä ja määräyksiä rehtorin tehtävistä annetaan asetuksella sekä tarvittaessa johtosäännössä.

11 §

Apulaisrehtori ja vararehtori

Ammatillisessa oppilaitoksessa voi olla yksi tai useampia apulaisrehtoreita sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Jollei oppilaitoksessa ole apulaisrehtorin virkaa tai tointa, valitaan apulaisrehtori opettajien keskuudesta.

Tehtävien jakamisesta rehtorin ja apulaisrehtorin kesken päättää johtokunta, jollei johtosäännössä toisin määrätä.

Oppilaitokseen, jossa ei ole apulaisrehtoria, valitaan opettajien keskuudesta vararehtori.

12 §

Oppilaskunta

Ammatillista peruskoulutusta antavassa oppilaitoksessa on oppilaskunta, johon kuuluvat oppilaitoksen vakinaiset opiskelijat.

Oppilaskunnan tehtävänä on suunnitella ja edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja oppilaitoksen toimintaa sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään.

Johtokunta voi hakemuksesta päättää, että oppilaitoksen vakinaisten opiskelijoiden muodostama opiskelijajyhdistys hoitaa oppilaskunnalle kuuluvat tehtävät.

13 §

Oppilaitostoimikunta

Ammatillista peruskoulutusta antavassa oppilaitoksessa voi opettajien, muun henkilökunnan ja opiskelijoiden yhteistyötä varten olla oppilaitostoimikunta sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään.

14 §

Johtosääntö

Ammatillisella oppilaitoksella on johtosääntö, jossa määrätään oppilaitoksen toiminnan yleisistä perusteista, hallinnosta ja muista asioista sen mukaan kuin tässä laissa ja sen nojalla asetuksella säädetään.

Valtion ja yksityisen oppilaitoksen johtosääntöön hyväksyy johtokunta ja vahvistaa ammattikasvatushallitus tai lääninhallitus sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Kunnallisen oppilaitoksen johtosääntöön hyväksyy kunnanvaltuusto tai liittovaltuusto.

Ennen johtosäännön hyväksymistä on oppilaitostoitimikunnalle tai, ellei sitä ole, opettajille, muulle henkilökunnalle ja opiskelijoille varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

4 luku

Työaika ja opetus

15 §

Lukuvuosi

Ammatillisen peruskoulutusta antavan oppilaitoksen lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta.

Ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen opiskelijoiden vuotuisesta työpäivien tai työviikkojen määrästä säädetään asetuksella tai määrätään sen nojalla annettavalla opetusministeriön päätöksellä.

Ammatillisen erikoisoppilaitoksen työpäivien tai työviikkojen määrästä määrätään johtosäännössä.

16 §

Opetuskieli

Ammatillisen oppilaitoksen opetuskieli on suomi tai ruotsi. Saamelaitosten kotiseutualueella voidaan opetusta antaa saamen kielellä.

Toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opetuksessa saadaan käyttää tätä kieltä opetuskielenä. Tilapäisesti saadaan muunkin aineen opetuksessa käyttää muuta kuin oppilaitoksen opetuskieltä.

17 §

Opetuksen järjestämisen perusteet

Ammatillinen peruskoulutus rakentuu peruskoulun tai lukion oppimäärälle taikka ammatilliselle koulutukselle.

Ammatillinen peruskoulutus järjestetään valtioneuvoston päätöksen mukaisina peruslinjoina ja opintolinjoina.

Ammatillinen lisäkoulutus rakentuu ammatilliselle peruskoulutukselle tai työssä hankitulle ammattitaidolle. Lisäkoulutus järjestetään jatkolinjoina, kursseina tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla.

18 §

Koulutuspituus

Peruskoulupohjainen ammatillinen peruskoulutus kestää vähintään kaksi lukuvuotta ja lukio-pohjainen ammatillinen peruskoulutus vähintään lukuvuoden sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään.

Asetuksella voidaan säätää, millä edellytyksillä ammatillinen peruskoulutus voidaan erityisestä syystä järjestää opiskelijalle 1 momentissa tarkoitettua lyhyempänä.

Aikuiskoulutuksena järjestettävässä ammatillisessa peruskoulutuksessa voidaan poiketa 1 momentin säännöksistä sen mukaan kuin opetusministeriö tarkemmin määrää.

19 §

Opetussuunnitelmat

Ammatillisen peruskoulutuksen antamista varten ammattikasvatushallitus laatii ja hyväksyy valtakunnalliset opetussuunnitelmien perusteet ja huolehtii niiden pitämisestä yhteiskunnan ja työelämän vaatimusten tasalla. Opetussuunnitelmien perusteista, niiden soveltamisesta ja oppilaitoskohtaisesta opetussuunnitelmasta sekä aikuiskoulutuksena järjestettävän peruskoulutuksen opetussuunnitelmista säädetään asetuksella.

Ammatillisen lisäkoulutuksen opetussuunnitelmien hyväksymisestä säädetään asetuksella.

20 §

Opetusryhmät

Ammatillisen oppilaitoksen opetusryhmien muodostamisen perusteista säädetään asetuksella ja määrätään tarvittaessa opetusministeriön päätöksellä. Opetusryhmien muodostamisesta päätetään tarvittaessa ammattikasvatushallitus tai opetusministeriön niin päättäessä lääninhallitus.

5 luku

Opiskelijat

21 §

Opiskelijaksi ottaminen

Ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen opiskelijaksi ottamisen perusteista säädetään asetuksella ja määrätään tarvittaessa valtioneuvoston päätöksellä.

Oppilaitosten yhteisestä oppilasvalinnasta ammatilliseen peruskoulutukseen säädetään asetuksella.

Oppilaitos on velvollinen ottamaan yksityisopiskelijoita ammattikasvatushallituksen ohjeiden mukaan.

Ammatillisen erikoisoppilaitoksen opiskelijaksi ottamisen perusteista määrätään johtosäännössä.

22 §

Opiskelijan velvollisuudet

Ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen opiskelijan on noudatettava oppilaitoksen järjestyssääntöjä.

Opiskelijan, joka ei ole muilla kurinpitokeinoilla ojennettavissa, voi johtokunta erottaa määrääjäksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

6 luku

Virat ja toimet sekä henkilöstö

23 §

Virat ja toimet

Valtion ammatillisen oppilaitoksen viroista ja virkamiehistä on säädetty erikseen. Opetusta antavaa tilapäistä virkamiestä sanotaan tässä laissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa tuntiopettajaksi.

Kunnallisen oppilaitoksen viroista sekä yksityisen oppilaitoksen toimista säädetään asetuksella. Lisäksi kunnallisessa oppilaitoksessa voi olla virkasuhteisia tuntiopettajia ja yksityisessä oppilaitoksessa työsuhteisia tuntiopettajia.

Kunnallisen oppilaitoksen virkoihin, niiden haltijoihin ja väliaikaisiin hoitajiin sekä tuntiopettajiin sovelletaan, mitä kuntien osalta on lailla säädetty tai sen nojalla määrätty, jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu.

24 §

Virkojen ja toimien kelpoisuusvaatimukset

Ammatillisen oppilaitoksen virkojen ja toimien sekä tuntiopettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään asetuksella.

Valtioneuvosto voi erityisestä syystä myöntää erivapauden kunnallisen ja yksityisen oppilaitoksen asetuksella säädettyistä yliopistossa tai muussa korkeakoulussa suoritettavaa tutkintoa edellyttävistä kelpoisuusvaatimuksista ja opetusministeriö

muista asetuksella säädettyistä kelpoisuusvaatimuksista.

25 §

Viran tai toimen haltijan siirtäminen

Ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen viran tai toimen haltijan siirtämisestä, jos hänen virkansa tai toimensa lakkautetaan, on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty.

26 §

Viran tai toimen haltijan tehtävät

Opettajan viran tai toimen haltijan sekä tuntiopettajan tehtävistä säädetään asetuksella ja määrätään johtosäännössä.

27 §

Yksityisen oppilaitoksen henkilöstön asema

Yksityisen ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen opettajan toimen haettavaksi julistamisesta, toimeen nimittämisestä, tuntiopettajan ottamisesta ja virantoimituksen keskeyttämisestä samoin kuin sellaisen oppilaitoksen opettajan toimen haltijan ja tuntiopettajan yleisistä velvollisuuksista sekä kurinpitomenettelystä ja virantoimituksesta pidättämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä on valtion virkamiehen osalta säädetty. Virkamieslautakuntana toimii ammattikasvatushallituksen yhteyteen asetettu virkamieslautakunta.

28 §

Eläketurva

Valtion ja kunnallisen ammatillisen oppilaitoksen palveluksessa olevan henkilön eläketurvasta ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä on säädetty erikseen.

Yksityisen oppilaitoksen palveluksessa olevan rehtorin, opettajan ja muun tarpeellisen henkilöstön, jonka palkkaukseen oppilaitos saa ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 8, 11 ja 12 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan valtionavustusta, oikeudesta eläkkeeseen ja hänen jälkeensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä on voimassa, mitä eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetussa laissa (382/69) on säädetty, yksityisen terveydenhuoltooppilaitoksen rehtorin ja opettajien osalta kuitenkin vain, ellei muussa laissa ole toisin säädetty.

7 luku

Kiinteistö ja irtaimisto

29 §

Kiinteistö ja irtaimisto

Ammatillista peruskoulutusta antavalla oppilaitoksella tulee olla tarkoitukseensa hyväksytty rakennus tai huoneisto. Oppilaitoksella tulee tarvittaessa olla käytettävissään riittävästi opetukseen soveltuvia alueita.

Oppilaitokselle on hankittava tarpeellinen kalusto, opetusvälineet, kirjasto sekä koulun toiminnalle tarpeellinen muu irtaimisto.

30 §

Kiinteistön ja irtaimiston käyttäminen

Oikeudesta käyttää ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen kiinteistöä tai huoneistoa taikka irtaimistoa muuhun tarkoitukseen säädetään asetuksella. Käytön korvauserusteista päättää tarvittaessa ylläpitäjä, jollei johtosäännössä ole toisin määrätty.

8 luku

Erinäisiä säännöksiä

31 §

Ammatillinen erityisopetus

Erityisopetuksen järjestämisestä muussa ammatillisessa oppilaitoksessa kuin erityisoppilaitoksessa säädetään asetuksella ja määrätään sen nojalla opetusministeriön päätöksillä sekä ammattikasvatushallituksen määräyksillä. Tarkempia määräyksiä voidaan antaa johtosäännössä.

Vaikeasti vammaisia opiskelijoita varten oppilaitoksessa voi lääninhallituksen luvalla ja opetusministeriön määräämin perustein olla koulunkäyntiavustajia.

32 §

Ammatilliset erikoisoppilaitokset

Ammatillisen erikoisoppilaitoksen ylläpitäjän tulee asettaa oppilaitoksen käyttöön opetustarkoitukseen soveltuvat tilat ja välineet.

Tarkempia säännöksiä oppilaitosten hallinnosta, opetuksesta ja henkilöstöstä annetaan asetuksella ja sen nojalla opetusministeriön päätöksellä.

33 §

Taloukoulut

Koti- ja laitostalousoppilaitoksessa ja erityisestä syystä valtioneuvoston luvalla muussakin ammatillisessa oppilaitoksessa voidaan ammatillisen peruskoulutuksen ohella antaa kotitalousopetusta taloukoulussa sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Taloukoulusta on voimassa, mitä 15 §:n 2 momentissa, 16 ja 19—22 §:ssä on säädetty.

Ammattikasvatushallitus antaa tarvittaessa taloukouluopetuksen järjestämisestä tarkempia määräyksiä.

34 §

Väliaikainen ammatillinen koulutus

Ammatillisessa oppilaitoksessa voidaan järjestää ammatillista koulutusta väliaikaisesti ja siinä poiketa tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen säännöksistä valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti.

35 §

Kokeilu

Kokeilutoiminnassa voidaan poiketa tämän lain säännöksistä sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

36 §

Yhdistetty oppilaitos

Yhdistetty oppilaitos katsotaan tämän lain 3 luvun säännöksistä sovellettaessa yhdeksi oppilaitokseksi.

37 §

Oppilaitoksen nimen käyttö

Tämän lain 1 §:ssä tarkoitettujen oppilaitosten nimityksiä saa käyttää vain oppilaitoksesta, jolle on myönnetty 4 §:ssä tarkoitettu lupa tai joka on perustettu 4 §:n mukaisesti.

38 §

Salassapitovelvollisuus ja tietojensaantioikeus

Ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjän palveluksessa olevat sekä oppilaitoksen hallintoelinten jäsenet ja muut niiden kokouksiin osallistuneet henkilöt eivät saa sivulliselle ilmaista, mitä he tämän lain mukaisten tehtäviensä perusteella

ovat saaneet tietää, jos asia on sen laadun vuoksi salassa pidettävä.

Terveydenhuolto-oppilaitosten ja sosiaalialan oppilaitosten opiskelijoiden salassapitovelvollisuudesta säädetään asetuksella.

Oppilaitoksen johtokunnalla ja rehtorilla on oikeus saada tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset valtion ja kunnan viranomaisilta.

39 §

Muutoksenhaku

Tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella tehtyyn lääninhallituksen sekä valtion ja yksityisen oppilaitoksen johtokunnan päätöseen haetaan muutosta valittamalla ammattikasvatushallitukselle noudattaen muutoksenhausta hallintoasioissa annettua lakia (154/50).

Kunnallisen oppilaitoksen johtokunnan tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin kunnallislaissa (953/76) on säädetty. Asetuksella voidaan kuitenkin säätää noudatettavaksi muutoksenhausta hallintoasioissa annettua lakia.

Asetuksella voidaan säätää, missä asioissa valitusoikeutta ei ole.

Viran tai toimen haltijan ja muun oppilaitoskohtaisen hallintoelimen kuin johtokunnan tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen perusteella tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Jos johtokunnalle kuuluva asia on johtosäännöllä siirretty johtokunnan alaisen viran tai toimen haltijan päätettäväksi, viran tai toimen haltijan on päätökseen tyytymättömän vaatimuksesta kuitenkin saatettava asia johtokunnan ratkaistavaksi. Kirjallinen vaatimus on esitettävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Jos opiskelijan huoltaja saa hakea muutosta johtokunnan tai viran tai toimen haltijan päätökseen taikka muun viranomaisen opiskelijaa koskevaan päätökseen, on myös opiskelijalla oikeus hakea muutosta.

Tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen perusteella annettuun valtioneuvoston ja opetusministeriön päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Ammatillisiin erikoisoppilaitoksiin ei sovelleta 1—5 momentin säännöksiä.

40 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

9 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

41 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee jäljempänä säädetyin poikkeuksin voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Tällä lailla kumotaan niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen

1) ammattioppilaitoksista 25 päivänä huhtikuuta 1958 annettu laki (184/58) kuitenkin siten, että lain 2 §:n 2 momentin ja 6—9 §:n säännöksiä sovelletaan edelleenkin soveltuvien osin kuntien velvollisuuteen ylläpitää ammattioppilaitoksia;

2) yleisten ammattikoulujen oppilaitosneuvostosta 20 päivänä kesäkuuta 1974 annettu laki (520/74);

3) teknillisistä oppilaitoksista 26 päivänä toukokuuta 1939 annettu laki (153/39) lukuunottamatta 1 ja 16 §:ää opettajankoulutusta koskevilta osin;

4) kunnallisista ja yksityisistä kauppaoppilaitoksista 20 päivänä maaliskuuta 1970 annettu laki (234/70) lukuunottamatta 1 ja 11 §:ää opettajankoulutusta koskevilta osin;

5) merenkulkuoppilaitoksista 30 päivänä toukokuuta 1975 annettu laki (397/75);

6) maatalous-, kotitalous- ja kotiteollisuusoppilaitoksista 19 päivänä tammikuuta 1962 annettu laki (62/62) lukuunottamatta 2—4 ja 24 §:ää opettajankoulutusta koskevilta osin;

7) metsäoppilaitoksista 13 päivänä maaliskuuta 1964 annettu laki (141/64) lukuunottamatta 2, 7 ja 23 §:ää opettajankoulutusta koskevilta osin;

8) sairaanhoitotoimen harjoittajien ja muun vastaavanlaisen henkilöstön kouluttamisesta 22 päivänä joulukuuta 1967 annettu laki (598/67);

9) kunnallisesta kodinhoitoavusta 6 päivänä toukokuuta 1966 annetun lain (270/66) 17, 19 ja 20 §;

10) valtion askartelunohjaajaopistosta 30 päivänä huhtikuuta 1965 annettu laki (245/65); sekä

11) kunnallisten ja yksityisten ammatillisten

oppilaitosten johtokunnista 30 päivänä joulukuuta 1980 annettu laki (1046/80).

Tämän lain 23 §:n 1 momenttia ja 27 §:ää sovelletaan asetuksella säädettävästä ajankohdasta. Siihen saakka niiden sijasta sovelletaan vastavia aikaisempia säännöksiä, jollei tämän lain täytäntöönpanosta annetulla asetuksella toisin säädetä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

42 §

Ylläpitämislupaa koskeva siirtymäsäännös

Aikaisempien säännösten mukaan annettu perustamislupa on voimassa ylläpitämislupana. Ylläpitämisluvan peruuttamista sekä sen sisällön laajentamista ja supistamista koskevat säännökset ovat voimassa myös perustamislupaan.

43 §

Johtokuntaa koskeva siirtymäsäännös

Tämän lain mukainen ammatillisen oppilaitoksen johtokunta valitaan, kun aikaisempien säännösten mukaan valitun johtokunnan toimikausi päättyy.

Aikaisempien säännösten mukaisesti valittu valtion teknillisen oppilaitoksen ja valtion sairaanhoito-oppilaitoksen neuvottelukunta toimii

tämän lain mukaisena johtokuntana toimikautensa päättymiseen saakka.

44 §

Johtosääntöä koskeva siirtymäsäännös

Ammatillisessa oppilaitoksessa tulee kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantuloa olla 14 §:ssä tarkoitettu johtosääntö. Ennen tämän lain mukaisesti hyväksyttyä ja vahvistettua johtosääntöä ovat johtosääntönä voimassa ohjesäännön määräykset siltä osin kuin ne eivät ole tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen säännösten vastaisia.

45 §

Opetusta koskeva siirtymäsäännös

Vuoden 1994 loppuun voidaan opetuksen osalta poiketa 17 ja 18 §:n säännöksistä sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

46 §

Opettajia koskeva siirtymäsäännös

Nimittävä viranomainen siirtää tarvittaessa tämän lain 23 §:n 1 momentin ja 27 §:n voimaantullessa ammatillisen oppilaitoksen opettajan viran tai toimen haltijan, mikäli mahdollista, hänen entistä virkaansa tai tointaan lähinnä vastaavaan virkaan tai toimeen, jos hän on siihen kelpoinen, sitä haettavaksi julistamatta.

2.

Laki

ammattikasvatushallituksesta ja sen alaisesta piirihallinnosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Ammattikasvatushallitus on opetusministeriön alainen keskusvirasto.

Ammattikasvatustahallituksen alaisina piirihallintoviranomaisina ovat lääninhallitukset kukin läänissään. Ammattikasvatustoimen valvontaa varten lääni voidaan jakaa suomen- ja ruotsinkielisiin tarkastuspiireihin.

2 §

Ammattikasvatustahallinnolla tarkoitetaan tässä laissa ammattikasvatustahallitusta ja sen alaisen toiminnan piirihallintoa.

Ammattikasvatustahallinnon tehtävänä on

1) edistää ammattikasvatusta sekä johtaa ja valvoa niiden ammatillisten oppilaitosten sekä ammatillisten kurssikeskusten suunnittelua ja toimintaa, jotka on sen alaisiksi säädetty;

2) johtaa ja valvoa sen alaisiksi säädettyjä opettajanvalmistuslaitoksia ja muuta opettajan koulutusta; sekä

3) suorittaa ne muut tehtävät, jotka on säädetty tai määrätty sen suoritettaviksi.

3 §

Ammattikasvatustahallituksen viroista ja virkamiehistä samoin kuin lääninhallituksessa ammattikasvatustahallinnon tehtäviä varten olevista viroista ja virkamiehistä säädetään erikseen.

4 §

Ammattikasvatustahallinnon alaisia ovat

1) ammatillisista oppilaitoksista annetussa laissa (/) tarkoitetut ammatilliset oppilaitokset;

2) ne muut ammatilliset oppilaitokset, joita koskevat asiat on ammattikasvatustahallituksesta annetun lain (392/65) mukaan säädetty ammattikasvatustahallituksen käsiteltäviksi;

3) ammatilliset kurssikeskukset;

4) oppisopimuksin tapahtuva koulutus ja ammatillisten pätevyystutkintojen järjestely; sekä

5) muu toiminta, joka on säädetty tai määrätty ammattikasvatustahallinnon alaisena suoritettavaksi.

5 §

Lakien, asetusten tai määräysten mukaan opetusministeriölle kuuluvia ammattikasvatustahallinnon alaa koskevia asioita, lukuunottamatta sellaisia, jotka ministeriöiden toimialaa koskevien säännösten mukaan on ministeriön ratkaistava, voidaan asetuksella siirtää ammattikasvatustahallituksen ratkaistaviksi.

Ammattikasvatustahallitukselle kuuluvia tehtäviä voidaan asetuksella siirtää lääninhallituksen suoritettaviksi.

6 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

7 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987, ja sillä kumotaan ammattikasvatustahallituksesta 7 päivänä heinäkuuta 1965 annettu laki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja lisäyksineen, kuitenkin niin, että viimeksi mainittu lain 1 §:n säännökset asioiden käsittelystä ovat edelleenkin noudatettavina tämän lain 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettujen oppilaitosten osalta, jollei 5 §:n 2 momentista muuta johdu.

Tämän lain 3 §:ää sovelletaan asetuksella säädetystä ajankohdasta. Siihen saakka sen sijasta sovelletaan vastaavia aikaisempia säännöksiä.

3.

Laki**ammattillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta 3 päivänä kesäkuuta 1983 annetun lain (494/83) 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 kohta, 8 §:n 2 momentti ja 16 §:n 1 momentti, näistä 1 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 10 päivänä tammikuuta 1986 annetussa laissa (819/86), sekä

lisätään 11 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan ammatillisiin oppilaitoksiin, joita tarkoitetaan ammatillisista oppilaitoksista annetun lain (/) 1 §:n 1 momentissa ja vammaisten ammattikouluista annetussa laissa (819/71).

3 §

Valtionosuuden ja -avustuksen ehdot

Valtionosuuden ja -avustuksen saamisen ehtona on

1) että oppilaitos on saanut ylläpitämislupansa mukaan kuin erikseen on säädetty;

8 §

Valtionavustus käyttökustannuksiin

Jos yksityiseen oppilaitokseen sovelletaan eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annettua lakia (382/69), oppilaitoksen valtionavustuksesta vähennetään sanotun lain mukainen eläkekustannusosuus, joka lasketaan tämän lain 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta rehtorin ja opettajien sekä mainitun momentin 5 kohdassa tarkoitettua muun henkilökunnan palkkoja likimäärin vastaavasta rahamäärästä.

11 §

Valtionavustus ammatillisille erikoisoppilaitoksille

Tässä pykälässä tarkoitetun oppilaitoksen valtionavustuksesta vähennettävästä eläkekustannusosuudesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 8 §:n 2 momentissa on säädetty.

16 §

Korvaus yksityiselle oppilaitokselle

Oppilaan kotikunta suorittaa korvauksen yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjälle samojen perusteiden mukaan kuin se suorittaa maksuosuuden vastaavalle kunnallisen oppilaitoksen ylläpitäjälle. Korvausta määrättäessä otetaan kuitenkin lisäksi huomioon 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu eläkekustannusosuus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Lain 8 §:n 2 momentin, 11 §:n 2 momentin ja 16 §:n 1 momentin säännöksiä sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1986 eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lain soveltamisalan piirissä 31 päivänä joulukuuta 1985 olleisiin henkilöihin.

Helsingissä 21 päivänä helmikuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Opetusministeri Kaarina Suonio

Laki

ammattillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammattillisten oppilaitosten rahoituksesta 3 päivänä kesäkuuta 1983 annetun lain (494/83) 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 kohta, 8 §:n 2 momentti ja 16 §:n 1 momentti, näistä 1 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 10 päivänä tammikuuta 1986 annetussa laissa (38/86), sekä

lisätään 11 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan ammatillisiin oppilaitoksiin, joita tarkoitetaan *ammattioppilaitoksista annetussa laissa (184/58), teknillisistä oppilaitoksista annetussa laissa (153/39), kunnallisista ja yksityisistä kauppappilaitoksista annetussa laissa (234/70), merenkulkuoppilaitoksista annetussa laissa (397/75), maatalous-, kotitalous- ja kotiteollisuusoppilaitoksista annetussa laissa (62/62), valtion askartelunohjaajaopistosta annetussa laissa (245/65), metsäoppilaitoksista annetussa laissa (141/64), sairaanhoitotoimen harjoittajien ja muun vastaavanlaisen henkilöstön kouluttamisesta annetussa laissa (598/67), kodinhoitajien ja muun sosiaalihuoltoalan henkilöstön ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (270/66) ja vammaisten ammattikouluista annetussa laissa (819/71).*

Tätä lakia sovelletaan ammatillisiin oppilaitoksiin, joita tarkoitetaan *ammattillisista oppilaitoksista annetun lain (/) 1 §:n 1 momentissa* ja vammaisten ammattikouluista annetussa laissa (819/71).

3 §

Valtionosuuden ja -avustuksen ehdot

Valtionosuuden ja -avustuksen saamisen ehtona on

1) että oppilaitos on saanut *perustamisluvan* sen mukaan kuin erikseen on säädetty;

1) että oppilaitos on saanut *ylläpitämisluvan* sen mukaan kuin erikseen on säädetty;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Valtionavustus käyttökustannuksiin

Jos yksityiseen oppilaitokseen sovelletaan eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annettua lakia (382/69), oppilaitoksen valtionavustuksesta vähennetään sanotun lain mukainen eläkekustannusosuus, joka lasketaan tämän lain 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta rehtorin ja opettajien palkkoja likimäärin vastaavasta rahamäärästä.

Jos yksityiseen oppilaitokseen sovelletaan eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annettua lakia (382/69), oppilaitoksen valtionavustuksesta vähennetään sanotun lain mukainen eläkekustannusosuus, joka lasketaan tämän lain 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta rehtorin ja opettajien sekä mainitun momentin 5 kohdassa tarkoitetusta muun henkilökunnan palkkoja likimäärin vastaavasta rahamäärästä.

11 §

Valtionavustus ammatillisille erikoisoppilaitoksille

Tässä pykälässä tarkoitetun oppilaitoksen valtionavustuksesta vähennettävästä eläkekustannusosuudesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 8 §:n 2 momentissa on säädetty.

16 §

Korvaus yksityiselle oppilaitokselle

Oppilaan kotikunta suorittaa korvauksen yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjälle samojen perusteiden mukaan kuin se suorittaa maksuosuuden vastaavalle kunnallisen oppilaitoksen ylläpitäjälle.

Oppilaan kotikunta suorittaa korvauksen yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjälle samojen perusteiden mukaan kuin se suorittaa maksuosuuden vastaavalle kunnallisen oppilaitoksen ylläpitäjälle. Korvausta määrättäessä otetaan kuitenkin lisäksi huomioon 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu eläkekustannusosuus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Lain 8 §:n 2 momentin, 11 §:n 2 momentin ja 16 §:n 1 momentin säännöksiä sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1986 eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annettun lain soveltamisalan piirissä 31 päivänä joulukuuta 1985 olleisiin henkilöihin.